

จัดพิมพ์

ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ยุค 2475 ที่ถูกบิดเบือน

สุพรรณ ดำนตรระกูล

ได้ 2 นักวิชาการ

เกษียร เตชะพีระ ปรีดีพนมยงค์นักก่อภีวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการไทย

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ของปรีดี พนมยงค์

ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ยุค 2475 ที่ถูกบิดเบือน

สุพรรณ ดำนดระกูล
ได้ 2 นักวิชาการ

เกษียร เตชะพีระ ปรีดี พนมยงค์ นักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการไทย

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ของ ปรีดี พนมยงค์

ประวัติศาสตร์การเมืองไทย ยุค 2475 ที่ถูกบิดเบือน

ผู้เขียน

สุพจน์ ด่านตระกูล

จัดพิมพ์

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทร. 525-2266

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท สายน้ำ จำกัด

เรียงพิมพ์และพิมพ์ที่

บริษัท ศรีเอทีพี พับลิชชิ่ง จำกัด

410/9-10 ถนนลาดพร้าว แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทร. 511-4014, 513-7765 โทรสาร 511-4014

นายณัฐวัฒน์ บำรุงฤทธิ์ ผู้พิมพ์โฆษณา 2536

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พูนพงษ์

www.pridi-phoonsuk.org

Change Fusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทั้งหมดไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ทางที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

สารบัญ

ปรีดี พนมยงค์

นักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการไทย

เกษียร เตชะพีระ

5

อันเนื่องมาจากบทความเรื่อง ปรีดี พนมยงค์

นักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการไทย

สุพจน์ ตำนตรระกุล

13

ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์

ของ ปรีดี พนมยงค์

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล

39

อันเนื่องมาจากบทความเรื่อง

ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ของ ปรีดี พนมยงค์

สุพจน์ ตำนตรระกุล

47

ปรีดี พนมยงค์

นักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการไทย

เกษียร เตชะพีระ

ในวาระครบรอบ ๑๖ ปี แห่งการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยไทย ผมใคร่จะถือโอกาสนี้เขียนถึง ฯพณฯ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ผู้เป็นมันสมองของคณะราษฎรในการอภิวัฒน์ครั้งนั้น รูปแบบข้อเขียนชิ้นนี้คงมิได้เป็นไปในลักษณะที่แน่นอนหาด้วยเอกสารชั้นต้น (DOCUMENTS AUTHENTIQUES) ตามแบบที่อาจารย์ปรีดีนิยมยึดถือ แต่ขณะเดียวกันก็คงมิปล่อยให้เป็นเพียง “คำเล่าลือ” (QUI-DIRES) ที่หาแก่นสารสาระมิได้ หากมุ่งหมายให้เป็นการตีความเชิงประวัติศาสตร์ด้วยใจจริง (INTERPRETATION HISTORIQUE ET SINCERE) เกี่ยวกับบทบาทของท่านและผลกระทบจากเหตุนั้นต่อการเมืองไทยโดยเน้นหนักที่เงื่อนไขและข้อจำกัดทางทฤษฎีที่ท่านต้องผ่านเผชิญ ทั้งนี้บนพื้นฐานการศึกษาชีวิตและงานของอาจารย์ปรีดีในหลายปีที่ผ่านมา

เพื่อความเรียบง่าย ผมขอเสนอการตีความอาจารย์ปรีดีของผมในรูป “ข้อกล่าว” เรียงเป็นลำดับไปดังนี้

1) อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นนักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบบราชการ

บทความนี้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2536

กล่าวคือ ท่านประกอบสัมมาชีพและก้าวขึ้นสู่อำนาจผ่านระบบราชการ ซึ่งในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น ระบบราชการเป็นสถาบันที่กุมทรัพย์ากรไว้มากที่สุดและก้าวหน้าทันสมัยที่สุดในสังคมอาจารย์ปรีดีได้ใช้ระบบราชการเป็นฐานอำนาจดำเนินการ “อภิวัฒน์จากเบื้องบน” (REVOLUTION DEN HAUT) คืออาศัยระบบราชการเป็นกลไกเปลี่ยนแปลงรัฐกับสังคมไทยให้ทันสมัยเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น (เทียบกับภาพการ “อภิวัฒน์จากเบื้องล่าง” (REVOLUTION DEN BAS) ซึ่งผู้ดำเนินจะอาศัยพลังสังคมนอกระบบราชการทำการอภิวัฒน์เปลี่ยนแปลงรัฐกับสังคมโดยกลไกการจัดตั้งของมวลชนที่สร้างขึ้นใหม่เอง)

ดังจะเห็นได้ว่าสมาชิกคณะราษฎรเท่าที่ระบุนามไว้ทั้ง 99 ท่านนั้นเป็นข้าราชการเกือบทั้งสิ้น เข้าโครงการเศรษฐกิจ “สมุดปกเหลือง” ที่อาจารย์ปรีดีนำเสนอเมื่อปลายปี พ.ศ.2475 นั้นก็มีเนื้อแท้เป็น ระบบรัฐสหกรณ์ (STATE CO-OPERATIVISM) ซึ่งมีภาครัฐที่ใหญ่โตมากเป็นแกนนำการบริหารทุนที่ดิน แรงงานและการประกอบการของสังคมและราษฎรส่วนใหญ่ทำงานให้รัฐในฐานะ “ข้าราชการ” หรือต่อมาแม้แต่ขบวนการเสรีไทยที่ดำเนินงานได้ดินต่อต้านรัฐบาลจอมพลแปลกเพื่อกู้ชาติจากญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ก็ได้มีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้ว่ามีขนาดไม่ใหญ่นัก (ราว 8,000 คน) ส่วนใหญ่ถูกจัดตั้งขึ้นจากระบบราชการไม่มีฐานประชาชนกว้างขวาง ความเป็นระบบระเบียบแบบราชการขององค์การนี้ยังแสดงออกที่มีการทำงานประมาดรายรับรายจ่าย แต่กลับไม่มีการออกเอกสารโฆษณาใต้ดินขององค์การเองเยี่ยงที่องค์การกู้อิสรภาพของมวลชนอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเขาทำกัน

ระบบราชการจึงมีฐานะใจกลางหรืออีกนัยหนึ่งเป็นแม่
กูดใจในความคิดและปฏิบัติการทางการเมืองของอาจารย์ปรีดีใน
การสร้างสรรค์ประชาธิปไตยไทยเลยทีเดียว

2) วิธีการปฏิบัติการทางการเมืองของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์
ดำเนินไปโดยการวางเครือข่ายสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์
ฉันอาจารย์กับลูกศิษย์ลูกหาหรือพรรคพวกเพื่อนฝูงชั้นในระบบ
ราชการ

แม้ว่าแนวความคิดที่อาจารย์นำเสนอภายในเครือข่าย
สายสัมพันธ์จะใหม่ ก้าวหน้า เป็นประชาธิปไตย แต่แบบวิถี
ความสัมพันธ์ยังคงเป็นเชิงอุปถัมภ์แบบเดิมที่ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์
ส่วนตัวมากกว่าอุดมการณ์ความคิด (ดังนั่นเอง เมื่ออาจารย์ไป
ออกอากาศโจมตีรัฐบาลจอมพลแปลกกับจักรวรรดินิยมอเมริกา
ทางสถานีวิทยุปักกิ่งเมื่อปี พ.ศ.2497 ลูกศิษย์ลูกหาของท่าน
หลายคนในเมืองไทยจึงพากันประกาศตัดความสัมพันธ์กับท่าน
อย่างไร้เยื่อใย)

นอกจากนี้ โดยที่ท่านใช้ระบบราชการเป็นฐานกำลังหลัก
การต่อสู้กับรัฐบาลเพื่อภารกิจอันก้าวหน้าเป็นธรรมของท่าน ไม่
ว่าจะเพื่อประชาธิปไตย (สู้กับรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อ
พ.ศ.2475) หรือเพื่อเอกราช (สู้กับรัฐบาลจอมพลแปลกพันธมิตร
ของญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง) จึงไม่ออกมาในรูปแบบ
การมวลชนหรืออย่างมากก็เป็นแค่เพียงขบวนการกึ่งราชการ กึ่ง
มวลชน (ได้แก่ขบวนการเสรีไทย) กล่าวคือ ท่านอาศัยบุคคลากร
และกลไก เครื่องไม้เครื่องมือของระบบราชการ สร้างเส้นสายจัด
ตั้งซ้อนขึ้นแล้วดำเนินการอิสระนอกคำสั่งรัฐบาล กร่อนเซาะโค่น

ล้มรัฐบาลจากภายใน

พูดง่าย ๆ ก็คือท่านใช้ระบบราชการล้มรัฐบาล

ผลลัพธ์ร่วมโดยมีเจตนาของปฏิบัติการทางการเมืองในลักษณะนี้ของท่านก็คือ ทำให้ระบบราชการไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมาก เป็นอิสระจากอำนาจอิทธิพลของรัฐมาก และมีประเพณีที่ไม่ขึ้นต่อรัฐบาลหรือพูดกลับกันก็คือทำให้ระบบราชการไทยมีลักษณะการดำเนินงานที่ขัดกับวิถีทางที่ระบบราชการควรจะเป็น ไม่ว่าจะเป็นแง่การยึดมั่นกับกฎเกณฑ์, การขึ้นต่อลำดับชั้นตำแหน่งที่ลดหลั่นกันไป, การปฏิบัติหน้าที่ในกรอบสิทธิอำนาจที่ชอบด้วยกฎหมาย, การเคารพเชื่อฟังคำสั่งตามสายงานบังคับบัญชา เป็นต้นแน่นอนว่าทั้งหมดนี้รวมทั้งการคลี่คลายขยายตัวของอำนาจรัฐราชการที่ตามมาย่อมไม่ใช่ความรับผิดชอบของท่านเพียงผู้เดียว แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นคงไม่อาจปฏิเสธได้

3) อาจารย์ปรีดีเป็นผู้นำที่สามารถดึงเอาพลวัตการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบประชาธิปไตยและต่อต้านระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีอยู่ในระบบราชการออกมาใช้เพื่ออภิวัฒน์สังคมไทยให้เป็นประชาธิปไตยจากเบื้องบนจนพลวัตดังกล่าวเหือดแห้งหมดลง

อันที่จริงแล้ว แรงขับเคลื่อนที่ทวนสวนกระแสประชาธิปไตยมีมาตั้งแต่ต้นในระบบราชการ ดังจะเห็นได้ว่า นโยบายทางการเมืองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของรัฐบาลคณะราษฎรชุดต่าง ๆ มีทั้งด้านที่กระจายอำนาจออกไปให้ราษฎร (เช่น การจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การห้ามเจ้านายเล่นการเมือง ฯลฯ) และหวงอำนาจเอาไว้ในตัวระบบราชการเอง (เช่น การให้

มีสมาชิกสภาฯ ประเภท 2 จากการแต่งตั้ง, การไม่พัฒนาระบบ
พรรคการเมืองอิสระ, การจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ ฯลฯ)

ลักษณะ 2 ด้านดังกล่าวมา ยุติลงเมื่อมีการประกาศใช้
รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2489 ซึ่งลิดรอนอำนาจระบบราชการโดย
เฉพาะกองทัพลงด้วยการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทางอ้อม
และแยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการการเมืองอย่าง
เด็ดขาด ผลก็คือ สถานการณ์มาถึงจุดที่ระบบราชการไม่ได้อะไร
จากการผลักดันบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ยิ่งกว่านี้ต่อไป
ตรงกันข้ามมีแต่เสียอำนาจอันตนเคยมีเคยได้มาจากระบบเดิม
พลวัตประชาธิปไตยของระบบราชการจึงหมดลง นับแต่นั้น
บทบาททางประวัติศาสตร์ของระบบราชการก็กลับกลายเป็นองค์กร
ที่หวงอำนาจการเมืองไว้ให้กับตัวเอง ดังแสดงออกโดยการฉีก
รัฐธรรมนูญ 2489 และสถาปนารัฐธรรมนูญอำมาตยาธิปไตย
ของข้าราชการฉบับถัด ๆ มาขึ้นแทน

4) อาจารย์ปรีดีไม่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยน
ย้ายฐานอำนาจของท่านจากระบบราชการไปสู่พลังอภิวัฒน์
ประชาธิปไตยนอกระบบราชการ

ความพยายามย้ายฐานอำนาจของอาจารย์ปรีดีออกไป
นอกระบบราชการ พอเห็นเค้าลางได้ตั้งแต่ระหว่างสงครามโลก
ครั้งที่สองที่ท่านกระชัชวราภรณ์หัวก้าวหน้าภาคอีสานในการสร้าง
พลพรรคเสรีไทย สืบเนื่องกันมาจนเด่นชัดยิ่งขึ้นหลังสงครามโลก
เมื่อท่านให้การสนับสนุนพรรคสหชีพและผ่านนายตำรวจสันติบาล
ไปเชื่อมต่อกับประธานสหอาชีพะกรรมกรแห่งประเทศไทย

แต่กระนั้น สายสัมพันธ์ใหม่นอกระบบราชการดังกล่าวก็

เพราะบางเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตัวอาจารย์ปรีดีเองต้อง ลี้ภัยการเมืองออกไปอยู่ห่างไกลนอกประเทศ บุคคลในเครือข่ายนอกระบบราชการของอาจารย์เหล่านี้ถูกรัฐบาลจอมพลแปลก และอัครวิณแหวนเพชรของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ปราบปราม จับกุมคุมขังหรือสังหาร มีหน้าซ้ำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยังเข้ามาช่วงชิงแย่งคนของท่านไปเป็นสมาชิกอีก

เมื่อฐานอำนาจแท้ของอาจารย์ที่ยังคงอยู่ในระบบราชการ หดเหี้ยนงวอดตัวลงเพราะถูกปราบปรามโยกย้ายขู่คุกคามเอาชีวิต หรือถูกทำให้เป็นอัมพาตทางการเมือง อันเป็นผลสืบเนื่องจาก ความพยายามก่อรัฐประหารลุกขึ้นสู้ด้วยอาวุธแล้วล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า ดังนั้นหลัง พ.ศ.2495 อาจารย์ปรีดีจึงหมดบทบาท ในการเมืองไทยโดยตรงไปนับแต่นั้นมา

5) ความที่ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นนักอภิวัฒน์ แห่งระบบราชการ ในขณะที่เดียวกับที่เป็นนักคิดสังคมนิยมไทย ที่สร้างสรรค์ ท่านจึงไม่เข้าใจและไม่เห็นระบบราชการในฐานะ ที่มันเป็นอุปสรรคเชิงสถาบันต่อการพัฒนาสืบต่อไปข้างหน้า ของระบบประชาธิปไตยไทย

ท่านเห็นแต่อุปสรรคประเภทซากเดนเก่าของระบบศักดินา, พวกนิยมราชาธิปไตยยิ่งกว่าตัวราชาเอง ซากความคิดเก่าแบบ เจ้าขุนมูลนาย เป็นต้น ซึ่งเป็นการชี้ปัญหาในเชิงตัวบุคคลและ ความคิดด้วยศัพท์แสงสังคมนิยม ทว่าไม่มีแง่มุมอุปสรรคใน ลักษณะสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันที่อาจารย์เติบโตได้ตัว ขึ้นเองจนเห็นพลังที่ก้าวหน้าของมัน ซึ่งในที่สุดสถาบันนั้นก็ เป็น ตัวการลิดรอนหรือถอนอำนาจและขับไล่ท่านออกไปจากแผ่นดิน

เกิดเองด้วย

เป็นไปได้ว่าที่อาจารย์ไม่เห็นระบบราชการเป็นอุปสรรคเชิงสถาบันต่อการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยต่อไปก็เพราะมันใกล้ตัวอาจารย์เกินไปนั่นเอง

6) ในทางกลับกัน ความที่อาจารย์ปรารถนาเห็นจากประเทศไทยไปร่วมสามสิบปีจนถึงอาสัญกรรม ท่านจึงอาจจะไม่เห็นหรือไม่ได้สัมผัสถึงพลังน่านุภาพยุคใหม่ของไทยในฐานะพลังที่มีพลวัตประชาธิปไตยที่อาจจะขึ้นมาชิงอำนาจจากระบบราชการได้

ในแง่นี้การที่อาจารย์ไม่เห็นพลังน่านุภาพ ซึ่งทรงศักยภาพประชาธิปไตยในสังคมไทยอาจจะเกิดจากความที่มันใกล้ตัวอาจารย์เกินไปก็ได้

7) ข้อเสนอแนวคิดเรื่อง “สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ที่เป็นประชาธิปไตย” ของอาจารย์ปรัดดีที่ได้สรุปรวบยอดขึ้นมาในบั้นปลายของชีวิต ได้สะท้อนบุคลิกที่เป็น “ผู้มองเห็นปัญหาก่อนกาล” ของท่านคือ สามารถเล็งเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่เส้นทางเดินของการพัฒนาระบบธรรมาภิบาลกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในเมืองไทยจะไปกันคนละทาง

การณ์จึงกลับกลายเป็นว่า คำถามประวัติศาสตร์ในยุคสมัยหนึ่งอันเกี่ยวแก่บทบาทฐานะทางการเมืองของระบบราชการ อาจารย์ปรัดดีไม่ได้ตอบ เพราะท่านไม่เห็นมันเป็นปัญหา หากแต่ท่านได้ให้คำตอบไว้แล้วกับคำถามอีกหนึ่งอันเกี่ยวแก่บทบาทฐานะทางการเมืองของระบบธรรมาภิบาลโดยที่ประวัติศาสตร์เองยังไม่ทันจะได้ตั้งคำถามนั้นขึ้นสักเท่าไรเลย

แม้ว่าคำตอบที่ท่านให้ต่อคำถามหลังนี้ดูเสมอเหมือนหนึ่ง
จะได้ถูกความเป็นจริงร่วมสมัยปิดปฎิเสธไปแล้วก็ตาม
แต่ถึงที่สุดแล้ว ใครเลยจะปฏิเสธความเป็นอนิจจังของ
สังคัมได้

อันเนื่องมาจาก
บทความเรื่อง ปรีดี พนมยงค์
นักอภิวัฒน์ประชาธิปไตย
แห่งระบอบราชการไทย

สุพจน์ ตำนตระกุล

“ผู้จัดการรายวัน” ฉบับวันที่ 24 มิถุนายน 2536 ได้
เสนอข้อเขียนของ เกษียร เตชะพีระ เรื่อง “ปรีดี พนมยงค์ นัก
อภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบอบราชการไทย”

ในข้อเขียนชิ้นนี้ เกษียรฯ ได้ออกตัวไว้ว่าไม่ได้อาศัยเอกสาร
ชั้นต้น (DOCUMENTS AUTHENTIQUES) มาอ้างอิงอย่างที่ท่าน
ปรีดี พนมยงค์ ท่านยึดถือ แต่ถึงกระนั้นเขาก็จะไม่เขียนจากคำ
เล่าลือ (OUI-DIRES) ที่หาแก่นสารไม่ได้ หากเขาจะเขียน
จากทรรศนะของเขาเอง เป็นการตีความทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ
บทบาทของท่านปรีดีฯ และผลกระทบจากบทบาทนั้นต่อการเมือง
ไทยในเวลาต่อมา

ท่านปรีดีฯ ก็เช่นเดียวกับคนทั้งหลาย คือ มีคิดผิดและ
ทำผิดได้ และท่านปรีดีฯ ก็ไม่ใช่คนในวรรณะจันฑาลที่จะตะ
ต้องไม่ได้ และโดยที่ท่านเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในประวัติศาสตร์
จึงเป็นความชอบธรรมที่ใคร ๆ จะวิจารณ์ท่านได้ตามทรรศนะของตน
การรับรู้ของตนและชนชั้นของตน

จากทรรศนะและการรับรู้รวมถึงชนชั้นของผู้วิจารณ์ที่

แตกต่างกัน จึงทำให้การวิจารณ์ท่านปรีดีฯ หรือการตีความทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของท่านปรีดีฯแตกต่างกันไปตามทรรศนะการรับรู้และชนชั้นของผู้วิจารณ์นั้น ๆ

การวิจารณ์หรือการตีความทางประวัติศาสตร์ของเกษียรฯ ต่อท่านปรีดีฯ ถึงแม้ว่าจะด้วยความคารวะหรือด้วยใจจริง (SINCERE) อย่างไรก็ตาม แต่ก็อยู่ภายใต้ทรรศนะการรับรู้และชนชั้นของเกษียรฯ ซึ่งผมเห็นว่า เป็นทรรศนะที่ไม่ถูกต้องนัก และการรับรู้ที่จำกัด ถึงแม้ว่าจะมีใบรับรองคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาใดก็ตาม จึงทำให้การประเมินคุณค่าของท่านปรีดีฯ ทางประวัติศาสตร์ไม่ตรงต่อความเป็นจริง และแม้ในบางกรณีจะตรงต่อความเป็นจริง แต่ก็ไม่เป็นธรรมต่อท่านผู้ถูกวิจารณ์ เพราะผู้วิจารณ์เอาความคิดแบบจิตนิยมหรือที่ท่านปรีดีฯ เรียกว่า จิตธรรม มาเป็นเครื่องกำหนด จึงไม่คำนึงถึงเวลา สถานที่ สภาพแวดล้อมว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการเคลื่อนไหวนั้น ๆ ของท่านปรีดีฯ ที่มีความคิดและความเชื่อในวิทยาศาสตร์สังคม

ข้อเขียนชิ้นนี้ของผมไม่ได้มุ่งในการตอบโต้เกษียรฯ แต่มุ่งในการที่จะทำความจริงให้ปรากฏ ดังที่จะได้กล่าวเป็นลำดับ ๆ ไป เท่าที่ผมเห็นว่าจำเป็น

ข้อ 1 เกษียรฯ เขียนว่า “อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นนักอภิวัฒน์ประชาธิปไตยแห่งระบอบราชอาณาจักรไทย”

คือหมายความว่า อาศัยระบอบราชการหรือข้าราชการ มาทำการอภิวัฒน์ ประชาธิปไตยของไทยจึงไปไม่รอด จึงเป็นความผิดของท่านปรีดีฯ ที่ไม่จัดตั้งขบวนการมวลชนทำการอภิวัฒน์ แล้วเกษียรฯ ก็ได้ชี้ให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนี้

(1) ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎรเท่าที่ระบุไว้ทั้ง 99 ท่านนั้น (ที่ถูกต้องมี 100 ท่าน) เป็นข้าราชการเสียเกือบทั้งสิ้น

(2) คำโครงการเศรษฐกิจ เป็นระบบรัฐสหกรณ์

(3) ขบวนการเสรีไทย ที่ดำเนินงานใต้ดินต่อต้านรัฐบาลจอมพลแปลก เพื่อกู้ชาติจากญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ก็ได้มีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้ว่ามีขนาดใหญ่โตนัก (ราว 8,000 คน) ส่วนใหญ่ถูกจัดตั้งขึ้นจากระบบราชการไม่มีฐานประชาชนกว้างขวางแล้วเกษียรช ก็ได้สรุปไว้ใน ข้อ 1 (ใหญ่) นี้ว่า

“ระบบราชการจึงมีฐานะใจกลาง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นแม่กุกุญแจในความคิดและปฏิบัติการทางการเมืองของอาจารย์ปรีดีฯ ในการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเลยทีเดียว”

ทั้ง 3 ข้อย่อในข้อ 1 (ใหญ่) เกษียรช ได้ชี้ไว้โดยรวมว่าการอภิวัฒน์ 24 มิถุนายน 2475 รวมทั้งคำโครงการเศรษฐกิจและขบวนการเสรีไทย ท่านปรีดีฯ ไม่ได้อาศัยพลังมวลชนในรูปของขบวนการมวลชนมาทำการเคลื่อนไหวอภิวัฒน์ หากแต่อาศัยระบบราชการหรือข้าราชการซึ่งผมจะขอทำความเข้าใจตามหัวข้อย่อเป็นลำดับไป ดังนี้

(1) ที่ว่าในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 คณะราษฎรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเสียเกือบทั้งสิ้นนั้น เป็นความจริงครับ คือเป็นข้าราชการทหารบก 47 ท่าน ข้าราชการทหารเรือ 21 ท่าน และเป็นข้าราชการพลเรือนรวมทั้งพ่อค้าประชาชน 32 ท่าน รวมเป็น 100 ท่าน

ในประเด็นนี้ พ.ค.ท.เคยโจมตีท่านรวมทั้งฝ่ายซากเดน

ศักดิ์นาก็เคยโจมตีท่านเช่นกันว่าแอบอ้างราษฎร โดยราษฎรไม่รู้
ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้น ซึ่งท่านปรีดิช ได้เคยชี้
แจงไว้ในหนังสือบางเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้ง “คณะราษฎร” ใน
ประเด็นนี้มีใจความว่า

“คณะราษฎร” เป็นแค่เพียงกองหน้า (VANGUARD)
ของมวลราษฎรที่มีความต้องการเสรีภาพและความเสมอภาค และ
คณะราษฎรทำตามความต้องการของมวลราษฎรไทย ที่ต้องการ
เปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งก่อนหน้าคณะราษฎร
ก็มี “คณะร.ศ.130” เคยเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาแล้ว แต่ถูกปราบปรามเสียก่อน และ
บทเรียนจากการที่คณะร.ศ.130 ถูกปราบปรามนี้เอง คณะราษฎร
จึงไม่ได้ขยายการจัดตั้งไปสู่มวลชนอย่างกว้างขวาง และเงื่อนไข
ของเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมก็ไม่เปิดโอกาสให้ทำเช่นนั้น
ได้ และไม่จำเป็นที่จะต้องทำเช่นนั้นด้วย

แต่อย่างไรก็ดี พลังมหาศาลที่ช่วยให้คณะราษฎรทำการ
ได้สำเร็จนั้น คือมวลราษฎรที่ให้ความสนับสนุนทั้งทางตรงและ
ทางปริยาย ด้วยเหตุนี้ เมื่อภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
แล้วคณะราษฎรจึงได้จัดตั้งขึ้นเป็น สมาคมคณะราษฎร และมี
ราษฎรได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมอย่างกว้างขวาง

โดยประการสำคัญที่คณะราษฎรไม่ได้จัดตั้งเป็นขบวนการ
มวลชน เพื่อทำสงครามประชาชนโค่นล้มระบอบสมบูรณาญา-
สิทธิราชย์ อย่างที่กุงซานตั้งต่อสู้กับก๊กมินตั๋ง แต่คณะราษฎร
กลับทำการยึดอำนาจโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดย
วิธีการรัฐประหารนั้น ท่านปรีดิช ได้ชี้แจงให้เหตุผลไว้ในหนังสือที่

อ้างแล้วข้างต้นว่าดังนี้

“โดยคำนึงถึงสภาพของสยามที่ถูกแวดล้อมโดยอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งชาติทั้งสองนี้มีข้อตกลงกันคือ เอาสยามเป็นประเทศกันชน แต่เขาอาจพร้อมกันยกกำลังทหารเข้ามายึดครองแล้วแบ่งดินแดนสยามไปเป็นเมืองขึ้นหรืออยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของประเทศทั้งสอง ดังนั้น เราจึงเห็นว่าวิธีการเปลี่ยนการปกครองดังกล่าวจะต้องกระทำโดยวิธี COUP D'ETAT ซึ่งเรียกกันโดยคำไทยธรรมดาว่า การยึดอำนาจโดยฉับพลัน ในสมัยนั้นยังไม่มีผู้ใดตั้งศัพท์ไทยว่า รัฐประหาร เพื่อถ่ายทอดศัพท์ฝรั่งเศสดังกล่าวนั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแทรกแซงของมหาอำนาจ เพราะเมื่อคณะราษฎรได้อำนาจโดยฉับพลันแล้ว มหาอำนาจก็จะต้องเผชิญต่อสถานการณ์ที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า FAIT ACCOMPLI คือ พฤติการณ์ที่สำเร็จรูปแล้ว”

แล้วอย่างนี้จะถือว่าเป็นความผิดของคณะราษฎรและท่านปรีดีฯ หรือ จึงได้มีการถากถางว่า “อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นนักอภิวัฒน์แห่งระบบราชการไทย” และผมเชื่อว่าหากขุนนางตั้งสามารภโค่นก๊กมินตั๋งลงได้อย่างฉับพลัน ขุนนางตั้งก็คงจะใช้วิธีนั้น คงไม่ต้องการสงครามประชาชนเป็นแน่แท้ และการอภิวัฒน์ก็ไม่เคยมีสูตรสำเร็จไม่ใช่หรือ ก็เห็นมีแต่พวกลูกแมวฟุ้งล้มตานี้แหละที่พยายามจะตั้งสูตรสำเร็จขึ้นมา

(2) เรื่องเค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นระบบรัฐสหกรณ์หรือเป็นสหกรณ์ที่นำโดยรัฐนั้น เป็นเรื่องยาวที่จะต้องพูดกันมากเกรงว่าจะไม่เหมาะแก่หน้าหนังสือพิมพ์รายวัน จึงเสนอเอาคำชี้แจงของท่านปรีดีฯ เกี่ยวกับร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่าน

ในประเด็นนี้ว่าดังนี้

“ในการทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ข้าพเจ้ามิได้ปรารถนาที่จะเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินองค์เดียวมาเป็นหลายองค์ ซึ่งเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่เปลี่ยนนอกเท่านั้น ข้าพเจ้ามุ่งต่อสาระสำคัญคือ บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” แล้วท่านปรีดีฯ ก็ได้พูดถึงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร ดังนี้

“...คือราษฎรที่เกิดมายุ่อมจะได้รับประกันจากรัฐบาลว่า ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งสิ้นชีพ ซึ่งในระหว่างนั้นจะเป็นเด็ก หรือ เจ็บป่วย หรือพิการ หรือชราทำงานไม่ได้ก็ดี ราษฎรจะได้มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ ปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตเมื่อรัฐบาลประกันได้เช่นนี้แล้วราษฎรทุกคนจะนอนตาหลับ เพราะตนไม่ต้องกังวลว่า เมื่อเจ็บป่วย หรือพิการ หรือชราแล้วจะต้องอดอยาก หรือเมื่อตนมีบุตรจะต้องเป็นห่วงใยในบุตร เมื่อตนได้สิ้นชีพไปแล้วว่า บุตรจะอดอยากหรือหาไม่ เพราะรัฐบาลเป็นผู้ประกันอยู่แล้ว การประกันนั้นย่อมวิเศษดียิ่งกว่าการสะสมเงินทอง เพราะเงินทองนั้นเองย่อมเป็นของไม่เที่ยงแท้ตั้งได้พรณนามาแล้ว...

“ฉะนั้น การที่จะให้รัฐบาลเป็นผู้ประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร โดยรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเงินเดือนให้แก่ราษฎร ก็จำเป็นอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องจัดให้มีสหกรณ์เป็นผู้ทำสิ่งซึ่งเป็นปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตและเป็นผู้จำหน่ายสิ่งเหล่านี้เสียเอง ถ้ารัฐบาลไม่จัดให้มีสหกรณ์เป็นผู้จัดทำและจำหน่ายปัจจัยเหล่านี้เสียเอง หรือเป็นผู้ควบคุมแล้ว รัฐบาลจะประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรได้อย่างไร รัฐบาลจะเอาเงินที่ไหนมาจ่ายเป็นเงินเดือนให้แก่ราษฎร”

แล้วอย่างนี้เป็นความคิดผิดของท่านปรีดีฯ หรือของสาธุชน

จงพิจารณาด้วยดีเถิด

(3) เรื่องขบวนการเสรีไทย เรื่องนี้ผมแน่ใจว่าเกษียรฯ เอาความรู้ผิด ๆ มาจากหนังสือที่ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ระหว่างปี พ.ศ.๒๔๘๑-2492” ซึ่งเป็น วิทยานิพนธ์ ของ สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ และผมก็ได้เขียนตอบได้ในความไม่ถูกต้องของหนังสือเล่มนี้ไปแล้ว และได้พิมพ์ออกเผยแพร่แล้วชื่อ “ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทยและการต่อสู้ญี่ปุ่น” ณ ที่นี้ผมขอชี้แจงในข้อเท็จจริงเพียงสั้น ๆ ดังนี้

ก. ที่ว่าขบวนการเสรีไทยดำเนินการใต้ดินต่อต้านรัฐบาลจอมพลแปลกนั้นเป็นการเขียนตามสมมุติฐานของสรศักดิ์ฯ เจ้าของวิทยานิพนธ์เล่มนั้น ที่อ้างว่าท่านปรีดีฯ มีความขัดแย้งกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นเพื่อโค่นล้มจอมพล ป.ฯ ซึ่งเป็นความเท็จ เกษียรฯ เขียนตามความเท็จนั้นจึงได้ยกเอาการต่อต้านจอมพล ป.ฯ ขึ้นมาเป็นหลัก และเอาการต่อต้านญี่ปุ่นมาเป็นรอง

ใช้, ท่านปรีดีฯ มีความขัดแย้งทางการเมืองกับจอมพล ป.ฯ ในหลายประเด็น แต่ขบวนการเสรีไทยที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นนั้นก็เพราะญี่ปุ่นบุกเมืองไทย เมื่อ 8 ธันวาคม 2484 มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นเป็นประเด็นหลัก ส่วนการโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป.ฯ ในเวลาต่อมานั้นก็สืบเนื่องมาจากการต่อต้านญี่ปุ่นนั่นเองขอให้เข้าใจเสียให้ถูกต้องด้วย อันไหนเป็นความขัดแย้งหลักอันไหนเป็นความขัดแย้งรอง

ข. ที่อ้างว่าต้องมีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้ว่า (ขบวนการเสรีไทย) มี

ขนาดไม่ใหญ่โตนัก (ราว 8,000 คน) นั้น ก็เป็นการค้นคว้าวิจัย ภายใต้จิตใจที่มีอคติ ผมได้เคยอ้างคำแถลงของ หลอดหลุยส์ เมานท์แบทเตน ผู้ซึ่งมีตำแหน่งขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ และได้ประสานอย่างใกล้ชิดกับขบวนการเสรีไทยที่มีท่านปรีดีฯ หรือชื่อรหัสว่า รัฐ เป็นผู้นำ โดยที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดท่านนั้น เป็นผู้วางแผนยุทธศาสตร์ปลดปล่อยเอเชียอาคเนย์จากการยึดครองของญี่ปุ่น และในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์สิ่งแรกที่จะต้องสู้ก็คือ กำลังของข้าศึกและ รู้กำลังที่แน่นอนที่พร้อมจะปฏิบัติการได้ของฝ่ายตนเอง ด้วยกำลังของขบวนการเสรีไทยเป็นกำลังส่วนหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของ หลอดหลุยส์ เมานท์แบทเตน หลอดเมานท์แบทเตนจึงต้องรู้อย่างแน่นอนว่ากำลังของขบวนการเสรีไทยมีเท่าไร และท่านก็ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงนี้ในเวลาต่อมา ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทมส์ของอังกฤษ ฉบับวันที่ 18 ธันวาคม 1946 ได้นำไปลงพิมพ์มีความตอนหนึ่ง ว่าดังนี้

“ในเดือนมกราคม 1945 เขา (ท่านปรีดีฯ) ได้ส่งหัวหน้าคณะสำคัญแห่งขบวนการต่อต้าน (ขบวนการเสรีไทย) ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐมนตรีต่างประเทศคนปัจจุบัน (ดิเรก ชัยนาม) เพื่อปรึกษาหารือกับข้าพเจ้าที่เมืองแคนดี เราให้เขาออกมาและส่งเขากลับโดยเครื่องบินทะเล ในระหว่างการสนทนาเราได้วางแผนการที่เป็นรูปธรรมสำหรับการปฏิบัติการภายนอกหน้า เพื่อให้เชื่อมสนิทกับพลังหลักสำคัญแห่งยุทธภูมิของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเองได้ใคร่ครวญอย่างไม่ละวางตลอดมาถึงความจำเป็นที่จะให้ปรีดีรัฐ (ท่านปรีดีฯ) บินออกมาในกรณีที่ถูกเงิน トラบจนถึง

ตอนปลายสงคราม เขาได้จัดตั้งกองกำลังเพื่อการบ่อนทำลาย และจัดตั้งกำลังพลพรรคประมาณ 6 หมื่นคน กับทั้งผู้สนับสนุนแบบสู้อย่างสงบไม่หวั่นไหวอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่อยู่ในตำแหน่งที่อันเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ในสยาม และก็พร้อมอยู่เสมอที่จะลงมือโจมตี”

แล้วอย่างนี้หรือที่ว่าขบวนการเสรีไทยไม่ใหญ่โตนัก (มีราว 8,000 คน)

ค. ที่ว่าส่วนใหญ่ถูกจัดตั้งขึ้นจากระบบราชการไม่มีพื้นฐานประชาชนกว้างขวางนั้น ก็ไม่รู้เหมือนกันว่า เพราะเหตุใดจึงได้มีความพยายามกันหนักหนาที่จะลบชื่อหรือลดบทบาทของขบวนการเสรีไทยออกจากหน้าประวัติศาสตร์ เริ่มตั้งแต่หนังสือสารานุกรมของจีน (ปักกิ่ง) ชื่อ “ชื่อเจีย จือชื่อเหนียนเจียน เมื่อหลายปีมาแล้ว ที่ได้รับบุลงไปว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้นำมวลราษฎรไทยลุกขึ้นต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง” โดยไม่เอ่ยชื่อขบวนการเสรีไทยแม้คำเดียว เมื่อถูกท่านปรีดีฯ ต่อว่า ผู้จัดทำสารานุกรมนั้นก็รับปากว่าจะแก้ไขให้ถูกต้อง แต่ก็หาได้แก้ไขไม่จนกระทั่งบัดนี้

แต่โดยที่ประเทศส่วนใหญ่ในโลก โดยเฉพาะฝ่ายสัมพันธมิตรตระหนักในคุณูปการของขบวนการเสรีไทยเป็นอย่างดี ขบวนการปิดเบือนประวัติศาสตร์จึงแก่เสียใหม่ว่า

“เสรีไทยร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อทำการต่อต้านจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นและรัฐบาลฟาสซิสต์ของจอมพล ป.พิบูลสงคราม” (ข้อเขียนของ นายแซเตียส ฟลัด ชาวอเมริกันตามคำบอกเล่าของขบวนการปิดเบือนประวัติศาสตร์)

จึงทำให้เห็นเป็นว่าในการต่อต้านญี่ปุ่น ในสงครามโลกครั้งที่สอง ตัวหลักคือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ส่วนขบวนการเสรีไทยเป็นเพียงตัวประกอบที่อยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ก็เพราะไม่อยู่กับความเป็นจริงเช่นนี้เอง พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจึงต้องได้รับบทเรียนเรื่อง ป่าแตก ในเวลาต่อมา

ความจริงขบวนการเสรีไทยเป็นขบวนการหลักในการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งดำเนินการต่อสู้เป็น 2 แนวทาง คือทั้งแนวทางการทหารและแนวทางการเมือง

แนวทางการทหาร คือจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธอันมีมวลชนเป็นพื้นฐาน โดยมีข้าราชการและผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งเป็นแกนนำ เพื่อร่วมมือกับฝ่ายสัมพันธมิตรต่อสู้กวาดล้างญี่ปุ่น

แนวทางการเมือง คือปฏิบัติเพื่อให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทยไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงครามและการผ่อนหนักให้เป็นเบา และขบวนการเสรีไทยก็ทำสำเร็จ

ข้อ 2 เกษียรช เขียนว่า “วิธีการปฏิบัติทางการเมืองของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ดำเนินไปโดยการวางเครือข่ายสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ฉันทาจารย์กับลูกศิษย์ลูกหา หรือพรรคพวก เพื่อนฝูงขึ้นในระบบราชการ”

คือหมายความว่า ท่านปรีดีฯ ไม่ได้อาศัยอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นเครื่องผูกพันในความเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างท่านกับผู้ติดตาม หากแต่อาศัยความเป็นลูกศิษย์ลูกหากับอาจารย์ หรือความเป็นพรรคพวกเพื่อนฝูงกัน

แล้วเกษียรช ก็ชี้ลงไปว่า

“ดังนั้นเอง เมื่ออาจารย์ไปออกอากาศโจมตีรัฐบาลจอมพลแปลกกับจักรวรรดินิยมอเมริกาทางสถานีวิทยุปักกิ่ง เมื่อปี พ.ศ.2497 ลูกศิษย์ลูกหาของท่านหลายคนในเมืองไทยจึงพากันประกาศตัดความสัมพันธ์กับท่านอย่างไร้เยื่อใย”

ทั้ง ๆ ที่เกษียรช ได้บอกไว้ในเริ่มต้นว่า จะไม่เขียนตามคำเล่าลือที่หาแก่นสารไม่ได้ แต่เกษียรช ก็หาได้ปฏิบัติตามที่ได้บอกไว้ไม่ เกษียรช ก็เช่นเดียวกับเหยื่อของคำเล่าลืออื่น ๆ ที่นำเอาข่าวเล่าลือที่หาแก่นสารไม่ได้มาขยายให้กว้างขวางออกไป ไม่ว่าจะเรื่องของขบวนการเสรีไทยหรือเรื่องที่ว่าท่านปรีดีฯ ไปพูดวิทยุออกอากาศที่ปักกิ่งโจมตีจอมพล ป.ฯ กับอเมริกา ซึ่งเป็นความเท็จบริบูรณ์

ตั้งแต่ท่านปรีดีฯ ออกนอกประเทศด้วยการลี้ภัยประหาร 8 พ.ย.90 จนท่านถึงแก่อนิจกรรมที่กรุงปารีส เมื่อ 2 พฤษภาคม 2526 ท่านปรีดีฯ ไม่เคยไปเอาเสียงออกอากาศไม่ว่าจะสถานีวิทยุแห่งใดและของประเทศใด

นอกจากครั้งเดียวและครั้งเดียวเท่านั้น ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงสิงคโปร์ (ของอังกฤษ) เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2490 คือสามวันต่อมาจากวันที่ท่านเดินทางไปถึงสิงคโปร์และเป็นการกล่าวคำปราศรัยออกอากาศที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อใครมีใจความโดยสรุปว่า เมื่อตอนท่านเดินทางออกจากประเทศไทย ท่านได้สั่งห้ามไม่ให้พรรคพวกเพื่อนฝูงใช้กำลังรุนแรงใด ๆ อันอาจเกิดการปะทะนองเลือด โดยเฉพาะกองกำลังของขบวนการเสรีไทยนั้นได้สร้างขึ้นมาเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นในระหว่างสงคราม ไม่ใช่เพื่อประหารคนไทยด้วยกันเอง และขบวนการนั้นก็

เลิกไปแล้วเมื่อสงครามเสร็จสิ้น คงยังเหลือก็แค่มิตรภาพเก่า ๆ เท่านั้นที่เป็นเกลียวสัมพันธ์กันอยู่ และในตอนท้ายคำปราศรัย ท่านได้พูดถึงคณะรัฐประหารว่า

“ข้าพเจ้าใคร่ขอร้องต่อผู้ที่ครองอำนาจ ไม่ให้กระทำการโหด ๆ อันเป็นการทำทลายเพื่อนฝูงของข้าพเจ้า”

นี่เป็นคำปราศรัยออกอากาศครั้งสุดท้ายในชีวิตของท่านปรีดีฯ

นี่เกษียรฯ อ้างว่า ท่านออกอากาศที่สถานีวิทยุปักกิ่งนั้น เป็นบทความของท่านเขียนสนับสนุนข้อตกลงสัญญาเจนีวา ปี ค.ศ. 1954 เรื่องอินโดจีน และสถานีวิทยุปักกิ่งเอาบทความของท่านไปอ่านออกอากาศเองครับ

แล้วเกษียรฯ เอาข้อมูลที่ไหนมาพูดว่าท่านไปออกอากาศกล่าวโจมตีรัฐบาลจอมพล ป.ฯ และจักรวรรดินิยมอเมริกาที่สถานีวิทยุปักกิ่ง

ครับใช่, นายดิเรก ชัยนาม ได้เคยถูกหนังสือพิมพ์สยามรัฐนำไปพาดหัวข่าวเป็นทำนองว่า “ประกาศตัดเป็นตัดตายกับนายปรีดี พนมยงค์”

เรื่องมันเป็นมาอย่างนี้ครับ

จากการต่อต้านเงินแดงของจักรวรรดินิยมอเมริกาอย่างบ้าคลั่ง และไทยเป็นประเทศหนึ่งที่หน่วยงานต่อต้านคอมมิวนิสต์ของอเมริกา คือ ซี.ไอ.เอ. ต้องการเอาเป็นฐานในการต่อต้านเงินกลาง และในการที่จะให้ไทยได้ร่วมมืออย่างแข็งขันก็ต้องโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้ปกครองไทยกลัวการกลับมาของท่านปรีดีฯ

ดังนั้นข่าวโฆษณาชวนเชื่อของ ซี.ไอ.เอ เรื่องท่านปรีดีฯ

ลงมาชุมนุมกำลังพลอยู่ที่ยูนานภายใต้การสนับสนุนของจีนแดง เพื่อบุกลงมายึดประเทศไทย จึงแพร่กระจายไปทั่วโลกตามวิธีการสร้างข่าวเท็จของ ซี.ไอ.เอ. ผู้ปกครองไทยเมื่อได้รับทราบข่าวนี้ก็ให้มีความปริวิตกเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเปิดโอกาสให้ ซี.ไอ.เอ. สนสะพายผู้ปกครองไทยในขณะนั้นได้อย่างถึงที่สุด

หนังสือพิมพ์ไทยได้นำข่าวนี้ไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของ นายดิเรก ชัยนาม ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดท่านปรีดีฯคนหนึ่ง นายดิเรก ชัยนาม ได้ตอบสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า ถ้าท่านปรีดีฯ อาศัยกำลังต่างชาติบุกประเทศไทยจริงตามข่าว ท่านไม่เห็นด้วยและขอไม่ยุ่งเกี่ยวกับอย่างเด็ดขาด และข้อความนี้ก็กลายมาเป็นพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐดังกล่าวข้างต้น

ในการประชุมประเทศอาเซียน-แอฟริกา ที่นครบันดง ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อเดือนเมษายน 2498 กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ หรือท่านวรรณ เป็นผู้แทนประเทศไทยเข้าร่วมประชุมและได้มีโอกาสพบปะกับ นายโจวเอินไหล นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน การโฆษณาชวนเชื่อของ ซี.ไอ.เอ เรื่องท่านปรีดีฯ จะนำกองทัพจีนบุกประเทศไทย ก็ถูกเปิดเผยออกมาว่าเป็นความเท็จ

เรื่องมันเป็นอย่างนี้แหละครับ ขอให้เกษียรฯ เข้าใจด้วยส่วนที่ว่าท่านปรีดีฯ ปฏิบัติการทางการเมือง โดยการสร้างความสัมพันธ์ฉันศิษย์กับอาจารย์หรือพรรคพวกเพื่อนฝูงนั้น ก็เป็นการกล่าวที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

แน่นอน ท่านปรีดีฯ มีลูกศิษย์ลูกหามาก เพราะท่านเป็นอาจารย์สอนกฎหมายมาก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง และเมื่อ

เปลี่ยนการปกครองแล้วก็มาตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองอีก จึงเพิ่มลูกศิษย์ลูกหาให้กับท่านอีกมากมาย และความเป็นครูบาอาจารย์ของท่าน ก็เป็นมาตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนกฎหมายที่ฝรั่งเศสแล้ว เพื่อนฝูงและแม้แต่เจ้านายหลายพระองค์ ก็พากันเรียกท่านด้วยความเคารพว่า “อาจารย์” อย่างเช่น พระองค์เจ้าอาทิตย์, พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ก็ทรงเรียกท่านปรีดีฯ ว่าอาจารย์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์จนถึงปัจจุบัน และแม้แต่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (ม.จ.นักขัตตมงคล) พระบิดาของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งมีพระชันษาสูงกว่าอายุท่านปรีดีฯ หลายปี ก็ยังทรงเรียกท่านปรีดีฯ ว่าอาจารย์ ดังหลักฐานที่พระองค์ท่านได้มอบรูปถ่ายให้กับท่านปรีดีฯ ด้วยจารึกข้อความว่า “ให้ท่านอาจารย์ปรีดีฯ สمانายกแห่งสมาคมยานุเคราะห์สมาคมไว้เป็นที่ระลึก ด้วยความขอบพอกันเคยมาก”

แต่ท่านก็ไม่ได้ถือความเป็นอาจารย์กับศิษย์หรือพรรคพวกเพื่อนฝูงมาเป็นเครื่องผลักดันการเคลื่อนไหวทางการเมือง

อย่างในกรณีที่ท่านกับเพื่อนรวม 7 คน ร่วมกันจัดตั้งคณะราษฎร และเปิดประชุมขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1927 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันเป็นเอกฉันท์ในวัตถุประสงค์ของคณะราษฎร คือเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ คือเปลี่ยนจากระบอบกษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายมาเป็นระบอบกษัตริย์อยู่ใต้กฎหมาย และได้กำหนดวิธีการเปลี่ยนแปลงไว้ชัดเจนว่า โดยวิธีการยึดอำนาจโดยฉับพลัน ซึ่งเรียกกัน

ในปัจจุบันนี้ว่ารัฐประหาร และเมื่อได้อำนาจรัฐแล้วก็จะดำเนินนโยบายตามหลัก 6 ประการ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการก่อตั้งคณะราษฎรนั้น ท่านไม่ได้อาศัยความเป็นลูกศิษย์ลูกหาหรือเพื่อนฝูงมาเป็นจิตใจหรือแกนกลางในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการขยายตัวของคณะราษฎรในเมืองไทยในเวลาต่อมา ก็ขยายตัวโดยมีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นหลักนำ คือเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ไม่ได้ถือเอาความเป็นลูกศิษย์ลูกหาหรือเพื่อนฝูงเป็นหลักนำ ลูกศิษย์ลูกหาและเพื่อนฝูงของท่านปรีดีฯ จำนวนมากจึงไม่ได้เข้าร่วมในคณะราษฎร

หรือในกรณีการจัดตั้งขบวนการเสรีไทยก็เช่นกัน ไม่ได้ถือเอาความเป็นลูกศิษย์ลูกหา หรือเพื่อนฝูงเป็นหลักนำ แต่ถือเอาเอกราชของชาติเป็นหลักนำ ผู้ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวในขบวนการเสรีไทยล้วนแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อเอกราชของชาติ

แต่ก็แน่ล่ะ ในบรรดาสมาชิกแห่งคณะราษฎรและในบรรดาสมาชิกแห่งขบวนการเสรีไทย ก็ย่อมจะมีลูกศิษย์ลูกหาหรือพรรคพวกเพื่อนฝูงของท่านปรีดีฯ รวมอยู่ด้วย แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า การเข้าร่วมของบุคคลเหล่านั้นเพราะความเป็นลูกศิษย์ลูกหาหรือเพื่อนฝูงของท่านปรีดีฯ แต่หากเพราะบุคคลเหล่านั้นเห็นร่วมกับอุดมการณ์ของท่านปรีดีฯ

และโดยที่ส่วนหนึ่งของลูกศิษย์ลูกหาและพรรคพวกเพื่อนฝูงของท่านปรีดีฯ เป็นข้าราชการ และโดยที่เกษียรฯ ตั้งสมมุติฐานว่าวิธีการปฏิบัติการทางการเมืองของท่านปรีดีฯ ดำเนิน

ไปโดยวางเครือข่ายสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ฉันทาจารย์กับ
ลูกศิษย์ลูกหาหรือพรรคพวกเพื่อนฝูงขึ้นในระบบราชการ และใช้
เครื่องมือของระบบราชการ สร้างเส้นสายจัดตั้งซ้อนขึ้นแล้วดำเนิน
การอิสระนอกคำสั่งรัฐบาล กร่อนเซาะโค่นล้มรัฐบาลจากภายใน
เกษียรช จึงสรุปลงว่า

“พูดง่าย ๆ ก็คือท่านใช้ระบบราชการล้มรัฐบาล” แล้ว
เกษียรช ก็เรื่อยเปื่อยต่อไปว่า “อันเป็นผลทำให้ระบบราชการไทย
เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองมาก เป็นอิสระจากอำนาจอธิปัตย์
ของรัฐมาก และมีประเพณีที่ไม่ขึ้นต่อรัฐบาล....”

ก็เพิ่งรู้เหมือนกันว่า ข้าราชการเป็นอิสระจากอำนาจ
อธิปัตย์ของรัฐ และมีประเพณีไม่ขึ้นต่อรัฐ ประเด็นนี้ผมเห็นไม่
จำต้องชี้แจง เพราะท่านผู้อ่านทั้งหลายย่อมรู้เห็นเองอยู่แล้วว่า
เกษียรช เลอะเทอะแค่ไหน ? มีที่ไหนข้าราชการไม่ขึ้นต่อรัฐบาล
ไม่ขึ้นก็โดนไล่ออกหรือมาตรา 104 จะมีก็แต่สมรู้กับรัฐบาลกดขี่
ประชาชนนั้นแหละไม่ว่า

แต่ที่ผมจะบอกให้รู้ก็คือว่า ในการโค่นล้มระบอบสมบูร-
ณาญาสิทธิราชย์ เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 นั้น คณะราษฎรและ
ท่านปรีดีฯ ไม่ได้ใช้ระบบราชการล้มรัฐบาลแต่ใช้วิธีการนอกระบบ
ราชการคือ รัฐประหาร และในการล้มรัฐบาลจอมพล ป.
พิบูลสงคราม เมื่อ 24 กรกฎาคม 2487 นั้น ก็ไม่ได้ใช้ระบบราช
การล้มรัฐบาลนั้น ตามที่เกษียรช ว่าเลย หากใช้ระบบรัฐสภา
ล้มรัฐบาลตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ ขอให้เข้าใจเสียให้ถูก
ต้องด้วย โดยเฉพาะคนเขียนหนังสือให้คนอ่านอย่างเกษียรช ยิ่ง
ต้องเข้าใจให้ถูกต้อง ถ้ามิฉะนั้นก็จะกลายเป็นอาชญากรทางปัญญา

ของประชาชน

ข้อ 3 เกษียรช ตั้งข้อหาท่านปรีดีฯ เช่นเดียวกับข้อก่อน ๆ เพียงแต่เปลี่ยนแง่มุมเขียนเท่านั้น แต่ก็สรุปลงได้ว่า ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย เกิดจากการที่ท่านปรีดีฯ เอาระบบราชการมาอภิวัฒน์ประชาธิปไตย เป็นการอภิวัฒน์จากเบื้องบนไม่มีขบวนการมวลชน ซึ่งผมก็ได้ชี้แจงไปแล้วในข้อก่อน ๆ จึงไม่ขอพูดซ้ำอีก

ส่วนในเรื่องที่ว่า คณะราษฎรหวงอำนาจเอาไว้ในตัวระบบราชการ ซึ่งหมายถึงการมีสมาชิกผู้แทนราษฎรประเภท 2 ก็เป็นมรรควิธีของการครองอำนาจในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่ตนเองไม่เห็นจะเป็นความไม่ถูกต้องที่ตรงไหน ซึ่งฝ่ายที่ยึดอำนาจจากอำนาจเก่าไม่ว่าที่ไหนในโลก ถ้าไม่ปัญญาอ่อน เขาก็ต้องมีวิธีการครองอำนาจในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อด้วยกันทั้งนั้น พวกที่ไม่ชอบใจในการมีสมาชิกประเภท 2 ในเวลานั้นก็มีแต่พวกฝ่ายอำนาจเก่า และพวกที่วิจารณ์ตำหนิอยู่ในปัจจุบันก็เป็นประเภทพวกลูกแพะฟุ้งล้มตาเท่านั้น ที่เรียกร้องให้ตัดต้นเหมาเข้ากับเกือก

แต่อย่างไรก็ดี สมาชิกผู้แทนราษฎรประเภท 2 ก็ได้ถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญฉบับ 9 พฤษภาคม 2489 ซึ่งเกษียรช บอกว่าทำให้ระบบราชการสูญเสียดำนาจ อันเป็นต้นเหตุให้มีการยึดอำนาจฉีกรัฐธรรมนูญ (รัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490) โดยระบบราชการอีกครั้งหนึ่ง แล้วสถาปนารัฐธรรมนูญอำมาตยาธิปไตยของข้าราชการขึ้นมาแทน

ก็เป็นการเข้าใจไขว้เขวสับสนที่เอาอำมาตยาธิปไตยไปปนกับข้าราชการ ก็เช่นเดียวกับเอานายทุนขุนศึกตามระบอบปกครอง

ของก๊กมินตั๋งมาพบกับเผด็จการทหารในเมืองไทย แล้วเรียกทหารกลุ่มนั้นว่า นายทุนขุนศึกตามไปด้วย

ความจริงการยึดอำนาจฉักรัฐธรรมนูญ 2489 เมื่อ 8 พ.ย. 2490 นั้นเป็นการกระทำของบุคคลคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยทหารนอกประจำการและในประจำการจำนวนหนึ่ง และบุคคลประเภทอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่งเรียกชื่อคณะว่า “คณะรัฐประหาร” อันมี พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ (ยศขณะนั้น) เป็นผู้นำ และมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นหุ่นเชิด หาใช่เป็นการยึดอำนาจโดยระบบราชการแต่ประการใดไม่ แต่เป็นการยึดอำนาจโดยคณะรัฐประหารที่ประกอบขึ้นด้วยบุคคลคณะหนึ่ง บุคคลคณะหนึ่งกับระบบราชการไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และที่สำคัญที่สุดก็คือการรัฐประหาร 8 พ.ย.2490 นั้น หาได้เกิดจากเหตุผลดังที่เกษียรช ก่ออ้างไม่ แต่เกิดเพราะ

1. จักรวรรดินิยมอเมริกา มีความเข้าใจผิดต่อแผนการสมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์ ที่ท่านปรีดีฯ และนักต่อสู้กู้ชาติประเทศเพื่อนบ้านได้ร่วมกันจัดตั้งขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยมีสำนักงานกลางอยู่ที่กรุงเทพฯ ซึ่งอเมริกาอันเป็นหัวใจในการต่อต้านคอมมิวนิสต์เข้าใจผิดไปว่า สมาคมดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์หรือเป็นสันนิบาตของคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ อเมริกาจึงให้ความสนับสนุนคณะรัฐประหารก่อรัฐประหารก่อรัฐประหารขึ้น

2. อันเนื่องมาจากกรณีสวรรคต กล่าวคือ ภายหลังจากที่คณะกรรมการสอบสวนกรณีสวรรคต (ที่ได้ตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาลท่านปรีดีฯ) ได้รายงานผลการสอบสวนต่อรัฐบาลหลวงธำรงฯ และรัฐบาลนั้น ก็ได้ส่งเรื่องให้กรมตำรวจสืบสวนเอาตัวการที่แท้

จริงในการลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 มาลงโทษ ผลการสืบสวนของตำรวจได้บ่งชี้ไปที่บางคน ซึ่งมีการพุดซุบซิบกันว่าเป็นผู้นั้นผู้นี้ พนักงานสืบสวนจึงได้สอบถามปากคำของบางคนไว้ แต่ไม่สามารถเปิดเผยในขณะนั้นได้ เมื่อข่าวนี้แพร่ออกไปก็ได้เกิดรัฐประหาร 8 พ.ย.2490 ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมมือกับคณะรัฐประหารทำขึ้น แล้วพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นรัฐบาลเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2490 ครั้นแล้วรัฐบาลนั้นก็ได้แต่งตั้งให้ พล.ต.ท. พระพิณิจจนคดี (พีเชย ม.ร.ว.เสนีย์ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ แห่งสกุลปราโมช บุคคลสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์) ซึ่งออกจากราชการรับบำนาญไปแล้วนั้นกลับเข้ารับราชการ ทำหน้าที่สืบสวนกรณีสวรรคตเสียใหม่ เพื่อปกป้องบางคนที่ถูกซุบซิบนั้น จนผู้บริสุทธิ์ 3 คน คือ นายเฉลียว ปทุมรส นายชิต สิงหเสนี ผู้ได้ชื่อว่าเป็นพันท้ายนรสิงห์ และนายบุศย์ ปัทมศริน ต้องถูกประหารชีวิต และ

3. พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ หัวหน้าคณะซึ่งมีความจงรักภักดีต่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องการให้จอมพล ป.ฯ ได้มีโอกาสแก้ตัวทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง (ตามคำให้สัมภาษณ์ของ พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ) และด้วยความเคียดแค้นลึก ๆ ที่มีต่อขบวนการเสรีไทย (ขณะนั้นรัฐมนตรีในรัฐบาลหลวงธำรงฯ มือดีดเสรีไทยร่วมอยู่ด้วยจำนวนหนึ่งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีมือดีดเสรีไทยร่วมอยู่ด้วยเช่นกัน)

ด้วยเหตุผล 3 ประการนี้แหละครับ คือ รูปธรรมตัวจริงที่ก่อให้เกิดรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 หาใช่เพราะระบบราชการอันเป็นนามธรรมต้องการทวงอำนาจคืนแก่ประการใดไม่

ข้อ 4 เกษียรช ชื่นตันบทว่า “อาจารย์ปรีดีฯ ไม่

ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนย้ายฐานอำนาจของท่านจากระบบราชการไปสู่พลังอภิวัดณ์ประชาธิปไตยโดยนอกระบบราชการ” แล้วเกษียรฯ ก็ขยายความเป็นลูกบทต่อไปอีก ซึ่งสรุปลงได้ว่า ฐานการเมืองของท่านปรกติฯ แต่เดิมนั้นอยู่ที่ระบบราชการแล้วก็ค่อย ๆ หดเหี้ยนไป ท่านจึงพยายามย้ายฐานการเมืองไปหาประชาชน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ที่เกษียรฯ ว่าอย่างนี้

แต่ความจริงนั้นท่านปรกติฯ ไม่เคยมีระบบราชการเป็นฐานการเมือง แล้วท่านจะออกจากฐานการเมืองระบบราชการอย่างที่เกษียรฯ ว่าได้อย่างไรกัน คณะราษฎรหรือพรรคราษฎรที่ท่านก่อตั้งขึ้นมานั้นไม่ใช่ระบบราชการ ซึ่งชื่อก็บอกอยู่ชัด ๆ แล้วว่า “คณะราษฎร” ท่านปรกติฯ เองได้เขียนเล่าการก่อตั้งคณะราษฎร มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“เมื่อข้าพเจ้ากลับประเทศไทยในปี พ.ศ.2470 ภายหลังจากที่ไปอยู่ในฝรั่งเศสเกือบ 7 ปี นั้นแล้ว ปรากฏว่า ชนรุ่นหนุ่มสมัยนั้นชนิดที่ไม่เคยไปเห็นระบอบประชาธิปไตยในต่างประเทศ แต่ก็มี ความตื่นตัวที่ต้องการเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทั้งนี้ก็แสดงถึงว่าผู้ที่มิได้มีความเป็นอยู่อย่างระบบศักดินาเกิดจิตสำนึกที่เขาประสบแก่ตนเองถึงความไม่เหมาะสมของระบบนั้น และอิทธิพลที่เขาได้รับจากสื่อมวลชนที่มีลักษณะก้าวหน้าในสมัยนั้นที่เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนระบบศักดินามาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ เพราะเหตุนั้นพวกข้าพเจ้าจำนวนน้อยที่กลับมาจากยุโรป จึงไม่มีความลำบากมากนักในการชวนผู้ตื่นตัวในเมืองไทยให้เข้าเป็นสมาชิกคณะราษฎร เพราะเขามีพื้นฐานแห่งความต้องการนั้นอยู่แล้ว การที่ชวนเป็นสมาชิกประเภทที่ 1

เพียง 100 คนะ ก็เพราะจำนวนนั้นเป็นการเพียงพอที่จะลงมือทำการเป็นกองหน้าของราษฎรและเพื่อรักษาความลับในวงจำกัด แต่เมื่อเราได้ยึดอำนาจรัฐในวันที่ 24 มิถุนายนได้แล้ว ก็ได้รับความสนับสนุนจากราษฎรจำนวนมหาศาล ทั้งที่มาแสดงความยินดีด้วยตนเองที่พระที่นั่งอนันตสมาคม ซึ่งเป็นที่ตั้งกองบัญชาการคณะราษฎรและทางจดหมายกับโทรเลข ประจักษ์พยานยังมีอยู่อีก คือคณะได้มอบให้ นายทวี บุญยเกษตร เป็นผู้รับสมัครผู้ที่ขอเข้าร่วมในคณะราษฎรที่สวนสราญรมย์ มีผู้ต้องการสมัครมากมาย จนถึงกับเรามีใบสมัครเตรียมไว้ไม่พอแจกจึงแย่งกันที่จะได้ใบสมัคร

“ดังนั้นเราจึงถือว่าเราเป็นคณะราษฎร เพราะเราทำตรงกับความต้องการของราษฎร “PEOPLE” ไม่ใช่ตามความประสงค์ของ REACTIONARIES”

แต่บทบาทของคณะราษฎรในฐานะพรรคการเมืองหรือฐานการเมืองของท่านปรีดีฯ ก็มาสิ้นสุดลงเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ 9 พฤษภาคม 2489 ซึ่งท่านปรีดีฯ ได้เขียนบอกกล่าวไว้ดังนี้

“เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์ฉบับ 9 พฤษภาคม 2489 ซึ่งคณะราษฎรถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่สำเร็จตามที่ได้แถลงไว้แก่ราษฎรเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 แล้ว คณะราษฎรจึงสลายตัว ผู้ก่อการฯ หรือสมาชิกคณะราษฎรจึงได้แยกย้ายกันไปประกอบอาชีพธุรกิจของตน คือส่วนหนึ่งไปประกอบธุรกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง อีกส่วนหนึ่งสมัครใจรับใช้ชาติทางการเมือง โดยสังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ ตามทรรศนะคติของแต่ละคน อาทิ นายควง อภัยวงศ์ กับเพื่อน

ส่วนหนึ่งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ กับเพื่อนส่วนหนึ่งสังกัดพรรคแนวรัฐธรรมนูญ นายสงวน ตุลารักษ์ กับเพื่อนส่วนหนึ่งสังกัดพรรคสหชีพ ฯลฯ ส่วนผมมิได้สังกัดพรรคใด”

ส่วนที่ท่านมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในภายหลังนั้นก็เพราะสถานการณ์เรียกร้อง เพื่อผลประโยชน์ของชาติดังที่พระยามานวราชเสวี ประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นได้กล่าวปราศรัยในคราวปิดสมัยประชุมวันที่ 7 พฤษภาคม 2489 มีความตอนหนึ่งว่าดังนี้

“...ท่าน (ปรีดีฯ) ได้ดำรงตัวของท่านอยู่ในความสัตย์ ความจริง ในความบริสุทธิ์ สมควรที่เราจะเคารพนับถือ และแม้ในคราวสุดท้ายที่ท่านายกรัฐมนตรีไม่ได้ ข้าพเจ้าได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง แต่เมื่อได้ไปหาท่านด้วยได้รับมอบหมายจากท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายนี้ ท่านยินดีรับ (ตำแหน่งนายกฯ) ก็ทำให้ข้าพเจ้าผู้มีหน้าที่ในฐานะที่เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรหมดความหวังไข และยังมีหวังว่าท่านจะแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ของการกระทำที่ได้เป็นมาแล้วให้ตลอดรอดฝั่ง และท่านก็ได้แก้ไขสัญญาการให้ข้าวเปล่า (ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ยกข้าวให้อังกฤษเปล่า ๆ จำนวน 1,500,000 ตัน) ได้เป็นการซื้อขาย...”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ท่านปรีดีฯ ไม่เคยสร้างฐานการเมืองในระบบราชการ และก็ไม่เคยสร้างฐานการเมืองนอกระบบราชการ นับแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2489 หากท่านดำรงตำแหน่งอยู่ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส ดังประกาศพระบรมราชโองการว่า

“โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้

เคยรับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญ ๆ มาแล้ว
หลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร
ให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่า
ตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็น
ที่ประจักษ์ในความปรีชาสามารถบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ประเทศ
ชาติเป็นอเนกประการ

“จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มี
หน้าที่รับปรึกษากิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของ
ชาติสืบไป”

แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย 2489 ได้ถูกใช้
มาเพียง 1 ปี 5 เดือน กับ 30 วัน เท่านั้น ก็ได้ถูกแทนที่โดย
ระบอบเผด็จการของคณะรัฐประหาร 8 พ.ย.2490 เป็นประเดิม
แล้วก็สืบเผด็จการต่อมาโดยคณะบริหารประเทศชั่วคราว (29
พ.ย.2494) คณะทหาร (16 ก.ย.2500) คณะปฏิวัติ (20 ต.ค.2501)
คณะปฏิวัติ (17 พ.ย.2514) สมัชชาแห่งชาติ (10 ธ.ค.2516)
คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (6 ต.ค.2519) คณะปฏิวัติ (20
ต.ค.2520) คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (23 ก.พ.2534)
และถึงแม้ว่าคณะเผด็จการต่าง ๆ เหล่านี้จะได้ล้มหายตายจากไป
แล้ว แต่ก็ได้ฝากระบอบเผด็จการเป็นมรดกสืบทอดต่อ ๆ กันมา
จนบัดนี้ (2536)

เกษียรฯ ได้เขียนต่อไปอีก 3 ข้อ ซึ่งมีเนื้อหาหลักก็เช่น

เดียวกับข้อก่อน ๆ คือท่านปรีดีฯ เอรระบบราชการมาอภิวัฒน์
ประชาธิปไตย ซึ่งผมจะไม่เสียเวลาเขียนซ้ำอีก แต่จะขอพูดใน
ประเด็นใหม่ 2-3 ประเด็น

ประเด็นแรก เกษียรข ก่่าวหาว่า ท่านปรีดีฯ เป็นนัก
อภิวัฒน์แห่งระบบราชการ จึงไม่เข้าใจและไม่เห็นระบบราชการ
เป็นอุปสรรคต่อระบอบประชาธิปไตย

เป็นความเข้าใจผิดของเกษียรข และอีกหลาย ๆ คนที่พา
กันเข้าใจว่า ระบบราชการเมืองไทยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
ระบอบประชาธิปไตย เป็นความเข้าใจผิดชนิดกลับหัวกลับหาง
ทีเดียว

ความจริงอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยก็
คือระบอบเผด็จการนั่นเอง หาใช่ระบบราชการแต่ประการใดไม่
ระบบราชการเป็นแค่เพียงกลไกของระบอบการเมือง ระบอบ
การเมืองเป็นเช่นไรระบบราชการก็เป็นเช่นนั้น ระบอบการเมือง
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ระบบราชการศักดินาเจ้าขุนมูลนาย
ระบอบการเมืองเผด็จการระบบราชการก็เผด็จการกดขี่ข่มเหง
ประชาชน ต่อเมื่อระบอบการเมืองเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น
ระบบราชการจึงจะเป็นประชาธิปไตยรับใช้ประชาชน

อุปสรรคของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น
ระบบราชการจึงจะเป็นประชาธิปไตยรับใช้ประชาชน

อุปสรรคของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย คือ ระบอบ
เผด็จการ ซึ่งได้สถาปนาขึ้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2490 และดำรง
สืบทอดต่อมาจนบัดนี้ หาใช่ระบบราชการแต่ประการใดไม่

ดังนั้น ถ้าต้องการระบอบประชาธิปไตย ก็ต้องทำลาย

ระบอบเผด็จการลงเสียเท่านั้น ไม่ใช่ทำลายระบบราชการ เพราะระบบราชการเป็นแค่เพียงกลไกของระบอบการเมือง-การปกครองเท่านั้น

ประเด็นที่ 2 เกษียรข บอกว่า “คำถามประวัติศาสตร์ในยุคสมัยหนึ่ง อันเกี่ยวแก่บทบาทฐานะทางการเมืองของระบบราชการ อาจารย์ปรีดิฯ ไม่ได้ตอบ เพราะท่านไม่เห็นมันเป็นปัญหา”

ใช่ครับ, ท่านไม่เห็นมันเป็นปัญหา เพราะมันไม่มีปัญหา แต่ปัญหาที่ท่านเห็นคือระบอบเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และระบอบเผด็จการฟาสซิสต์ ที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นระบอบประชาธิปไตย ตลอดชีวิตของท่านจึงมีแต่ต่อสู้กับเผด็จการในสองระบอบนี้ตลอดมา แต่ท่านก็ยังทำไม่สำเร็จ จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้รักชาติรักประชาธิปไตยที่จะสืบทอดภารกิจทางประวัติศาสตร์ต่อไป

ประเด็นที่ 3 เกษียรข เขียนต่อไปว่า “หากแต่ท่านได้ให้คำตอบไว้แล้วกับคำถามอีกอันหนึ่งอันเกี่ยวแก่บทบาทฐานะทางการเมืองของระบบชนาภาพ โดยที่ประวัติศาสตร์เองยังไม่ทันจะได้อ่านคำถามนั้นขึ้นสักเท่าไรเลย”

เกษียรข เข้าใจผิดอีกแล้ว ท่านปรีดิฯ ไม่ได้เป็นผู้ให้คำตอบเรื่องบทบาทฐานะทางการเมืองของระบบชนาภาพ หากท่านปรีดิฯ เพียงแต่ชี้ให้เห็นคำตอบเรื่องบทบาทฐานะทางการเมืองของระบบชนาภาพในอนาคตตามที่ท่านเมธีทางวิทยาศาสตร์สังคมได้ค้นพบและให้คำตอบนั้นไว้แล้วก็ตาม

ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์

ของปรีดี พนมยงค์

บทความพิเศษ

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล

ระหว่างสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม 2475 (ตามปฏิทินเก่า หรือ 2476 ตามปฏิทินปัจจุบัน) ปรีดี พนมยงค์ หรือที่รู้จักกันโดยบรรดาคัดักดิ์ขณะนั้นว่า หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้เสนอเอกสาร “เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ที่เขาร่างขึ้นต่อสมาชิกคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่รู้จักกันในนาม “คณะราษฎร” และรัฐบาล

ผลสะท้อนของเอกสารฉบับนี้ใหญ่หลวงยิ่ง

มันได้นำไปสู่ความแตกแยกจากกันระหว่าง 3 ผู้ก่อการที่เป็นนายทหารอาวุโส (พระยาทรงฯ พระยาฤทธิฯ, พระยาประศาสน์ฯ) กับที่เหลือของคณะราษฎร, ระหว่างคณะราษฎรกับขุนนางอาวุโส ที่รับเชิญมาร่วมรัฐบาล (พระยามโนฯ กับพวก) และระหว่างคณะราษฎรกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจาก “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ของปรีดีฯ นำไปสู่การปิดสภา (เมษายน 2476), การรัฐประหาร (มิถุนายน 2476), การกบฏโดยใช้กำลัง (ตุลาคม 2476) และในที่สุด...การสละราชสมบัติของรัชกาลที่ 7 (มีนาคม 2477)

บทความนี้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 28 มิถุนายน 2536

ผลสะท้อนที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง ซึ่งนักเรียนประวัติศาสตร์ทั่วไปมักจะมองข้าม คือ วิกฤตการณ์ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ยุติลงด้วยการที่บทบาทของพลเรือนในคณะราษฎร และในระบอบใหม่โดยทั่วไปลดลง และบทบาทของทหารเพิ่มขึ้น ไม่เพียงแต่นายกรัฐมนตรีเปลี่ยนจากพลเรือนเป็นทหาร สัดส่วนของทหารในหมู่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภท 2 ก็เพิ่มขึ้น (จากร้อยละ 20 ในปี 2475 เป็น 61.6 ในการแต่งตั้งเดือนพฤศจิกายน 2476) บรรดาพลเรือนที่เคยสนับสนุน “เค้าโครง” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นส่วนที่ขยันขันแข็งกระตือรือร้นที่สุดในหมู่ผู้นำใหม่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลดหรือถูกลดบทบาทลงไป

ความสำคัญของสภาพการณ์ที่ว่านี้ก็คือ เมื่อคณะราษฎรยึดอำนาจสำเร็จในเดือนมิถุนายน 2475 นั้น มีความเป็นไปได้ที่จะวางรากฐานให้แก่การเมืองแบบรัฐสภาที่มีเสถียรภาพ ที่มีการเลือกตั้ง และที่พลเรือนมีบทบาทนำ เนื่องจาก ถ้าไม่มีความขัดแย้งที่มีต่อเค้าโครงฯ แล้ว โดยแท้ที่จริงหาได้มีความขัดแย้งในลักษณะที่สำคัญระหว่างผู้ก่อการด้วยกัน และระหว่างผู้ก่อการขุนนางอาวุโสกับพระปกเกล้าฯ แต่อย่างใด

พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างแนวร่วมที่กว้างขวางที่สุด (BROADEST COALITION) ในหมู่ผู้นำ (ELITE) ไทยในขณะนั้นเพื่อวางรากฐานให้แก่ระบอบรัฐสภาประชาธิปไตย

วิกฤตการณ์อันเกิดจาก “เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ของปรีดีทำให้ความเป็นไปได้ทั้งหมดไป !

เป็นความจริงที่ว่า ส่วนสำคัญของวิกฤตการณ์นั้นก็คือการที่พระยามโนฯ กับพวกปิดสภาและพระองค์เจ้าบวรเดชก่อกบฏ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (ในกรณีแรกนั้นควรรำลึกด้วยว่า พระยาพหลฯ กับหลวงพิบูลฯ ได้ร่วมเซ็นชื่อให้ปิดสภา คือร่วมทำผิดกฎหมายด้วย) และก็ป็นความจริงที่ว่าปรีดี--ไม่ว่าในฐานะราษฎรหรือผู้นำรัฐบาลคนหนึ่ง--มีสิทธิเต็มที่จะเสนอความคิดเห็นและแผนการทางเศรษฐกิจของตนได้

แต่ถ้าอภิปรายถึงเรื่องนี้ในฐานะที่เป็นข้อวินิจฉัยทางการเมือง (POLITICAL JUDGEMENT) ของปรีดีแล้ว ข้อสรุปก็ควรเป็นว่า...

ปรีดีได้ทำความผิดพลาดทางการเมืองครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์!

ที่กล่าวเช่นนี้ ไม่เพียงแต่ด้วยเหตุผลที่ว่า นอกจากปรีดีเองแล้วไม่มีใครในหมู่ผู้ก่อการคนสำคัญ ๆ ด้วยกันที่เข้าใจหรือเห็นด้วยโดยแท้จริงกับเค้าโครงการฯ เลย และปรีดีควรจะได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ได้ทันเวลาก่อนหน้าที่จะเกิดวิกฤตการณ์ และจำกัดการเสนอความเห็นทางเศรษฐกิจของตนในลักษณะที่เป็นการให้การศึกษามากกว่าในลักษณะที่เป็นการผลักดันให้เป็นมติปฏิบัติที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ข้อเสนอใน “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ปฏิบัติไม่ได้เท่านั้น หากยังไม่สมควรปฏิบัติด้วย

ทั้งนี้เนื่องจากมันมีลักษณะที่อาจเรียกตามภาษาศาสตร์ใหม่ได้ว่า

“ซ้ายจัด”

ปรีดีได้เขียนกรณาวาเค้าโครงฯ ของตน “ดำเนินวิธีละม่อม”, “อาศัยการร่วมมือระหว่างคนมั่งมีและคนจน และ “ไม่ประหัดประหารคนมั่งมี”, “ถ้าหากพวกคอมมิวนิสต์มาอ่าน จะติเตียนมากกว่ายังรับรองพวกมั่งมีให้มืออยู่” นักวิชาการชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่งซึ่งศึกษาเค้าโครงฯ กล่าวว่า ปรีดีเป็นนักปฏิรูป ไม่ใช่นักปฏิวัติ เนื่องจากไม่ได้ใช้ทฤษฎีการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในเอกสารนั้น

จริงอยู่ เป้าหมายหลักของเค้าโครงไม่ได้อยู่ที่คนมั่งมี คนเหล่านี้จะอยู่ในพวกที่เค้าโครงฯ ระบุว่า “มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงชีวิตของเขาได้ตลอดแม้เจ็บป่วยหรือชราภาพ” ซึ่งทำให้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องถูกบังคับให้เป็นคนงานของรัฐ (หรือที่ปรีดีใช้คำที่ชวนให้ไขว่เขวได้ง่ายว่า “ข้าราชการ”) พวกเขาสามารถใช้ชีวิตตามปกติแบบกรรมสิทธิ์ของตนได้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรที่จะให้ด้านที่มีลักษณะประณีประนอมหรืออ่อน (SOFT) ของเค้าโครงฯ ซึ่งปรีดีมักจะนำมาใช้ตอบโต้ข้อกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ดังกล่าวนี้บดบังด้านที่สำคัญยิ่งกว่าอีกด้านหนึ่งของเอกสารนั้นและที่มีลักษณะ “ซ้าย” อย่างยิ่งยวด

นั่นก็คือ นโยบายต่อชาวนา ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักที่แท้จริงของเค้าโครงฯ

และก็ในประเด็นนี้แหละที่อาจกล่าวได้ว่า ปรีดีมีลักษณะ “ซ้าย” เสียยิ่งกว่าพวกบอลเชวิค ในรัสเซียก่อนสมัยสตาลิน (ดังจะได้แสดงให้เห็นต่อไปข้างหน้า)

หัวใจสำคัญที่สุดของเค้าโครงฯ คือ การทำให้ชาวนารวมหมู่โดยการบังคับ (FORCED COLLECTIVIZATION) ปรีดี

เสนอให้รัฐบาลใช้อำนาจบังคับ “ซื้อ” ที่ดินทำกินทั้งหมดของ ชาวนามาเป็นของรัฐ ชาวนาสามารถมีกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลได้ เฉพาะที่ตั้งบ้านอยู่อาศัยเท่านั้น และเมื่อที่ดินทำกินกลายเป็น ของรัฐแล้ว พวกเขา ก็จะกลายเป็นคนงานของรัฐไปด้วย

ในที่ประชุมกรรมการสภาเพื่อพิจารณาข้อหาคอมมิวนิสต์ ที่มีต่อปรีดี เมื่อเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ 2476 (คือเกือบ 1 ปีหลังการเสนอเค้าโครงฯ ครั้งแรก) ปรีดีได้ยืนยันว่าตน “มีความ เลื่อมใสในทรัพย์สินเอกชน” และไม่คิด “บังคับจ้างแรงงาน” มา แต่ไหนแต่ไร

ข้อความนี้เป็นกรณขวนให้ไขว้เขวได้ (MISLEADING)

เนื้อหาของเค้าโครงฯ ระบุอย่างชัดเจนให้อำนาจรัฐบาล “ซื้อ” ที่ดินทำกินของราษฎร (คือชาวนา) เป็นของรัฐโดยไม่ต้อง ได้รับความยินยอมจากราษฎรที่เป็นเจ้าของที่นั่นเอง

(ดูในหัวข้อ “ที่ดินชนิดใดบ้างที่รัฐบาลต้องซื้อกลับคืน” ในหมวดที่ 6 บทที่ 1 ของเค้าโครงฯ และในมาตรา 4 หมวดที่ 1 “ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดิน” ในเอกสาร “เค้าร่างพระราชบัญญัติว่า ด้วยการประกอบเศรษฐกิจ”ที่ปรีดีร่างขึ้นเพื่อประกอบกับเค้าโครงฯ)

ผลลัพธ์ที่จะได้จากการดำเนินนโยบายตามเค้าโครงฯ ก็คือ การทำลายกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในปัจจุบันการผลิตภาคเกษตรกรรม ทั่วประเทศ

ในที่ประชุมกรรมการพิจารณาเค้าโครงฯ ที่รัฐบาลตั้งขึ้น เมื่อเดือนมีนาคม 2475 ม.จ.สกลวรรณกร วรวรรณ ได้ทักท้วงว่า “อยากให้เคารพในกรรมสิทธิ์ของบุคคลให้มาก” ปรีดีได้ว่าเค้า โครงฯ เคารพในกรรมสิทธิ์เอกชน แต่ตัวอย่างกรรมสิทธิ์เอกชนที่

ปรีดียกมาอ้างนั้น มีเฉพาะที่อยู่อาศัย ไม่รวมที่ดินทำกินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิต

ในความเป็นจริงแล้ว ปรีดีได้อุทิศตอนหนึ่งในเค้าโครงฯ โจมตี “ความรักในที่ดิน” ของชาวนาและผู้สนับสนุนความรักนั้น (ดูบทที่ 1 หมวดที่ 5 ในเอกสารนั้น)

นอกจากนี้ ปรีดีเองได้ยอมรับในระหว่างการประชุมครั้งเดียวกันถึงลักษณะบังคับของข้อเสนอของตน

“การออกกฎหมายบังคับซื้อนั้น เพื่อป้องกันคนเกเร และหน่วงไม่ขายหรือเกี่ยงเอาราคาแพงเท่านั้น”

ควรสังเกตด้วยว่า สิ่งที่ปรีดีเรียกว่า “ซื้อ” นั้น ในทางปฏิบัติเฉพาะหน้าจะไม่แตกต่างจากการ “รับ” เท่าใดนักเนื่องจากชาวนาจะได้รับค่าตอบแทนเป็นพันธบัตร ไม่ใช่เป็นเงิน

ที่ปรีดีกล่าวในภายหลังว่า ไม่เคยคิดบังคับจ้างแรงงานมาแต่ไหนแต่ไร ก็ไม่ตรงกับที่เสนอไว้เองในเค้าโครงฯ ซึ่งระบุให้ราษฎรทุกคนต้องเป็นคณงานของรัฐ ยกเว้นแต่ราษฎรคนใดจะพิสุจน์ “ให้รัฐพอใจ” ว่าตนสามารถเลี้ยงตนเองและบุตรหลานได้ แม้ในยามป่วยและชราในทางปฏิบัติชาวนาส่วนใหญ่ที่สุดจะไม่มีคุณสมบัติได้รับการยกเว้น

ที่จริง ปรีดีได้เสนอไว้ตั้งแต่ปี 2474 ในคำบรรยายกฎหมายปกครองว่า การจัดตั้งสหกรณ์นั้น ในระยะแรกที่ราษฎรยังไม่มีการศึกษาพอก็ให้ใช้การบังคับ และว่าสำหรับในกรณีประเทศสยาม ถ้ารัฐจะจัดการเศรษฐกิจ ก็คงไม่สามารถรอความยินยอมพร้อมใจของราษฎร แต่ต้องใช้วิธีเกณฑ์ราษฎรมาทำงาน แต่จ่ายเงินเดือนให้ ซึ่งไม่ใช่การจ้างงานตามสัญญาตามปกติ

แนวโน้มแบบอำนาจนิยม (AUTHORITARIANISM) เช่น
นี้ มีให้เห็นในตัวเค้าโครงฯ เองที่ว่า

“เวลานี้ ราษฎรยังหลงเชื่อในวิธีโบราณ แม้ผู้ชำนาญ
การกสิกรรมจะพร่ำสอนก็ต้องกินเวลาอีกนาน เมื่อรัฐบาลเป็นผู้
ประกอบการเศรษฐกิจเอง รัฐบาลอาจกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ ราษฎร
ซึ่งเป็นลูกจ้างของรัฐบาลก็ต้องปฏิบัติตาม...(เวลานี้) แม้ผู้ชำนาญ
จะพร่ำสอนสักเท่าใด ๆ ราษฎรก็ไม่ใคร่เชื่อ เพราะนิยมอยู่แต่ใน
แบบโบราณ ไม่เบิกหูเบิกตา”

พูดอีกอย่างก็คือ มีแต่รัฐ และ EXPERTS เท่านั้น ที่รู้ดี
ที่สุดว่าควรทำอะไรอย่างไร ถ้าปล่อยให้ไปเองแล้ว ราษฎร
ชวานาก็จะปล่อยให้เวลาว่างไปเปล่า ๆ ถึง 6 เดือนต่อปี ในการ
อภิปรายเมื่อเดือนมีนาคม 2475 ปรีดีอ้างว่า

“คนของเราเวลานี้เปรียบเหมือนเด็ก รัฐบาลต้องนำโดย
บังคับในทางตรงหรือในทางอ้อม”

นายทวี บุณยเกตุ, ผู้สนับสนุนเค้าโครงฯ อย่างแข็งขันก็
กล่าวว่า

“การบังคับให้คนที่เกิดทุกข์ได้ยาก ให้มีความสุข ข้าพเจ้า
ไม่เห็นเป็นของเสียหายอะไร”

ความ “ซ้ายจัด” ของเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ
ของปรีดีนั้นจะเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นถ้าเราเอามาเปรียบเทียบกับความ
เป็นไปของรัสเซียภายใต้พรรคบอลเชวิค

ก่อนที่สตาลินจะดำเนินโครงการ FORCED COLLEC-
TIVIZATION ในปี 1929 นั้น เกษตรกรรมของรัสเซียส่วนมาก
อยู่ภายใต้ระบบการถือครองที่ดินขนาดเล็ก (SMALL HOLDING)

ของชาวนา แม้กระทั่งถึงปี 1928 พื้นที่ทำการเกษตรถึงร้อยละ 97.8 ก็ยังอยู่ในมือของชาวนาปัจเจกชน มีเพียงร้อยละ 1.2 ที่อยู่ภายใต้ฟาร์มรวม (COLLECTIVE FARMS) และเพียงร้อยละ 1.6 ภายใต้ฟาร์มของรัฐ (STATE FARMS) แม้แต่ในช่วงที่เรียกกันว่า WAR COMMUNISM (1918-1921) การเกษตรแบบสหกรณ์และแบบรวมหมู่ก็เป็นเพียงส่วนน้อยและมีความสำคัญไม่มาก

พรรคบอลเชวิคก่อนสมัยสตาลิน มีเป้าหมายที่จะให้เกษตรกรรมเป็นแบบรวมหมู่ก็จริง แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับว่าเป้าหมายดังกล่าวจะเป็นไปได้ก็แต่โดยความสมัครใจของชาวนาเองเท่านั้น แม้แต่ปีกซ้ายของพรรคก็ไม่เคยคิดว่าจะทำให้ชาวนารวมหมู่อย่างสมบูรณ์ในรัสเซียได้ จนเมื่อสตาลินขึ้นสู่อำนาจจึงได้บังคับเอาชาวนากว่าครึ่งเข้ามาอยู่ในฟาร์มรวมภายในปีเดียว

เป็นเรื่อง IRONY ที่ว่า หลักนโยบายของสากลที่ 3 (โคมิ้นเทอร์น) ที่คณะกรรมการการของสภาโซเวียตเป็นบรรทัดฐานตัดสินข้อหาคอมมิวนิสต์ต่อปรีดีนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับชาวนายังซ้ำ “น้อยกว่า” สิ่งที่ปรีดีเสนอไว้ในเค้าโครงฯ เสียอีก

นโยบายของโคมิ้นเทอร์นที่ว่านั้นร่างโดยบูคาริน (ซึ่งเป็นปีกขวาในพรรคบอลเชวิค) ให้หลักประกันแก่การดำรงอยู่ของระบบการถือครองที่ดินขนาดย่อมของชาวนา และระบุอย่างชัดเจนว่า กระบวนการทำให้ปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐ (NATIONALIZATION) นั้นจะต้องไม่รวมถึงชาวนา

เป็นเรื่อง IRONY อีกเช่นกัน ที่ก่อนจะถึงแก่กรรมไม่นานในการวิวาทะกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ปรีดีได้ย้ำความสำคัญของฐานะที่เป็นอิสระและการมีเสรีภาพส่วนบุคคลของชาวนาไทย !

อันเนื่องมาจาก ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ ของปรีดี พนมยงค์ สุพจน์ ตำนตระกุล

บทความพิเศษของ ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันที่ 28 มิถุนายน 2536 เรื่อง “ความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ของปรีดี พนมยงค์” โดย สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล เป็นบทความวิจารณ์ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ที่สมศักดิ์เห็นว่าเป็นความผิดพลาดทางประวัติศาสตร์ แต่ก็น่าเสียดายที่การรับรู้ของสมศักดิ์ฯ ในเรื่องที่สมศักดิ์ฯ วิจารณ์นั้นมีขอบเขตจำกัด ประกอบกับความมีอคติ จึงทำให้การวิจารณ์ของสมศักดิ์ฯ ไม่ยืนอยู่กับสัจจะ แต่หากมีลักษณะข้อผิดพลาดของประชาชนคนอ่าน อันเป็นการประกอบอาชญากรรมทางปัญญาที่น่าละอาย

แน่นอน ผมเคยพูดไว้หลายครั้งหลายหนแล้วว่า ท่านปรีดีฯ ไม่ใช่คนในวาระจันทาล และไม่ใช่คนในวาระกษัตริย์ จึงใคร ๆ ย่อมจะแตะต้องท่านได้ วิจารณ์ท่านได้ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์คนสำคัญคนหนึ่งของชาติไทย เพราะการเคลื่อนไหวในประวัติศาสตร์ของท่านย่อมมีผลกระทบต่อเพื่อนร่วมชาติ

โดยที่ท่านปรีดีฯ ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นอัจฉริยะแต่คำโบราณของไทยก็บอกไว้แล้วว่า “สี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง”

และท่านปรีดีฯ เองก็ไม่ได้อยู่นอกเหนือคำโบราณนั้น ซึ่งท่านเองก็ยอมรับดังที่ท่านเคยให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศครั้งหนึ่งที่กรุงปารีส ภายหลังจากที่ท่านออกมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า “เมื่อข้าพเจ้ามีอำนาจ ข้าพเจ้าไม่มีประสบการณ์ เมื่อข้าพเจ้ามีประสบการณ์ ข้าพเจ้าไม่มีอำนาจ” ซึ่งนั่นก็คือคำสารภาพในความผิดพลาดบกพร่องของท่าน

ดังนั้นใคร ๆ ก็ย่อมจะวิจารณ์ท่านได้หรือประเมินคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของท่านได้ และเพื่อสัจจะแห่งประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่ควรจะทำอย่างยิ่ง แต่ก็ควรจะต้องอยู่บนข้อเท็จจริงที่ประจักษ์และด้วยสุจริตใจ

แต่บทความพิเศษของสมศักดิ์ฯ บทนี้ ไม่ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงและไม่สุจริตใจ จึงเป็นอาชญากรรมทางปัญญา

ไม่ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงและไม่สุจริตใจอย่างไร ผมจะได้ชี้ให้เห็นเป็นข้อ ๆ ไปดังนี้

ข้อ ๑ สมศักดิ์ฯ เขียนไว้ว่า จากร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ

“มันได้นำไปสู่ความแตกแยกจากกันระหว่าง ๓ ผู้ก่อการที่เป็นนายทหารอาวุโส (พระยาทรงฯ พระยาฤทธิฯ พระประศาสน์ฯ) กับที่เหลือของคณะราษฎร, ระหว่างคณะราษฎรกับขุนนางอาวุโสที่รับเชิญมาร่วมรัฐบาล (พระยามโนฯ กับพวก) และระหว่างคณะราษฎรกับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” สมศักดิ์ฯ ได้บรรยายผลกระทบจากร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจฉบับนั้นต่อไปว่า

“วิกฤติการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจาก “เค้าโครงการ

เศรษฐกิจ” ของปรีดี นำไปสู่การปิดสภา (เมษายน ๒๔๗๖) การรัฐประหาร (มิถุนายน ๒๔๗๖) การกบฏโดยใช้กำลัง (ตุลาคม ๒๔๗๖) และในที่สุดการสละราชสมบัติของรัชกาลที่ ๗ (มีนาคม ๒๔๗๗)”

ในทรรศนะของสมศักดิ์ เห็นว่า ความแตกแยกต่าง ๆ และวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นผลเนื่องมาจาก ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีทั้งหมด แล้วสมศักดิ์ ก็ได้แสดงทรรศนะต่อไปว่า

“เมื่อคณะราษฎรยึดอำนาจสำเร็จในเดือนมิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น มีความเป็นไปได้ที่จะวางรากฐานให้แก่การเมืองแบบรัฐสภา ที่มีเสถียรภาพ ที่มีการเลือกตั้ง และที่มีพลเรือนมีบทบาทนำ เนื่องจาก (ถ้าไม่นับความขัดแย้งที่มีต่อเค้าโครงฯ แล้ว) โดยแท้ที่จริงหาได้มีความขัดแย้งในลักษณะที่สำคัญระหว่างผู้ก่อการด้วยกัน และระหว่างผู้ก่อการขุนนางอาวุโสกับพระปกเกล้าฯ แต่อย่างใด

“พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ มีความเป็นไปได้ที่จะสร้างแนวร่วมที่กว้างขวางที่สุด (BROADEST COALITION) ในหมู่ผู้นำ (ELITE) ไทยในขณะนั้น เพื่อวางรากฐานให้แก่ระบอบรัฐสภาประชาธิปไตย”

แต่

“วิกฤติการณ์อันเกิดจาก “เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ของปรีดี ทำให้ความเป็นไปได้นี้หมดไป”

แล้วสมศักดิ์ ก็สรุปลงว่า

“ถ้าอภิปรายถึงเรื่องนี้ในฐานะที่เป็นข้อวินิจฉัยทางการเมือง (POLITICAL JUDGEMENT) ของปรีดีแล้ว ข้อสรุปก็ควร

เป็นว่า--ปรีดีได้ทำความผิดพลาดทางการเมืองครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์”

บทความพิเศษของสมศักดิ์ ดังกล่าวมาในข้อ ๑ นี้ เป็นการชี้ให้ผู้อ่านเข้าใจว่า เพราะร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ จึงก่อให้เกิดความแตกแยกภายในคณะราษฎร จึงก่อให้เกิดการปิดสภาพของพระยามโนปกรณนิติธาดา จึงก่อให้เกิดกบฏบวรเดชและการสละราชสมบัติของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และในที่สุดจึงก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสถาปนาระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการชี้ที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นการประกอบอาชญากรรมทางปัญญาของสมศักดิ์ แท้ ๆ

ก่อนที่จะพูดถึงความเป็นมาของร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจ ผมจะขอพูดถึงความผิดพลาดของคณะราษฎรเสียก่อน และก็แน่นอน ความผิดพลาดของคณะราษฎรมีหลายประการ แต่ความผิดพลาดที่ฉกาจฉกรรจ์ก็คือการที่เอาพระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นประธานคณะกรรมการราษฎร และเอาข้าราชการระดับสูงในระบอบเก่าหลายคนที่ยังศรัทธาอยู่กับระบอบเก่ามาร่วมอยู่ในคณะกรรมการราษฎร อันเป็นองค์กรสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะพระยาศรีวิสารวาจาผู้ซึ่งขัดขวางไม่ให้พระปกเกล้าฯ พระราชทานรัฐธรรมนูญตามพระราชดำริในการเข้าเฝ้าพระปกเกล้าฯ ของพระยาพหลฯ กับพวกรวมทั้งพระยาศรีวิสารวาจา เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2475 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ 6 วัน ท่านปรีดีฯ ซึ่งเข้าเฝ้าด้วยคนหนึ่ง ได้บันทึกการเข้าเฝ้าวันนั้นในประเด็นนี้ไว้ในหนังสือ “บางเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งคณะราษฎร” ว่า

“ข้าพเจ้าจำภาพประทับใจในวันเข้าเฝ้านั้นได้ว่า ทรงตรัสด้วยน้ำพระเนตรคลอเมื่อชี้พระหัตถ์ไปยังพระยาศรีวิสารวาจา ที่ไปเฝ้าด้วยในวันนั้นว่า ศรีวิสาร ฉันทสงเรื่องไปให้แกพิจารณา แกก็บันทึกมาว่า ยังไม่ถึงเวลา แล้วส่งบันทึกของสตีเวนส์ (ที่ปรึกษาการต่างประเทศชาวอเมริกัน) มาด้วยว่าเห็นพ้องกับแก”

แล้วคนอย่างนี้แหละที่คณะราษฎรยอมให้พระยามโนฯ เอมาร่วมรัฐบาล เป็นกรรมการคณะราษฎรและเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในเวลาต่อมา

สำหรับพระยามโนฯ เอง ที่เป็นประธานคณะกรรมการราษฎรขึ้นมาได้ในครั้งแรก และเป็นนายกรัฐมนตรีในเวลาต่อมา ตามรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2475 นั้นก็เพราะท่านปรีดิฯ นี้แหละ เป็นผู้สนับสนุนขึ้นมา ดังปรากฏหลักฐานในคำพิพากษาศาลพิเศษ พุทธศักราช 2482 ในคดีกบฏ คำพิพากษาได้พูดถึงพระยามโนฯ ว่าดังนี้

“เมื่อยึดอำนาจการปกครองแล้ว คณะผู้ก่อการได้ขอพระราชทานรัฐธรรมนูญชั่วคราว เมื่อได้รับพระราชทานแล้ว ผู้ก่อการฝ่ายพลเรือนได้เสนอขอให้พระยามโนปกรณ์นิติธาดาเป็นประธานคณะกรรมการราษฎร ทั้งนี้เห็นว่า พระยามโนปกรณ์นิติธาดาเคยปรารภมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองว่าไม่ชอบระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตย ประกอบด้วยพระยามโนปกรณ์นิติธาดาเป็นผู้ที่กว้างขวางในระหว่างชาวต่างประเทศ และสนิทสนมกับพระปกเกล้าฯ จะได้ทำการเพื่อสมัคตรสมานระหว่างคณะผู้ก่อการกับพระปกเกล้าฯ ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น... ผู้ที่ประชุมส่วนมากจึงได้เลือกพระยามโนปกรณ์นิติธาดาเป็นประธาน

คณะกรรมการราษฎร...”

ท่านปรีดิฯ ได้ยอมรับในเวลาต่อมาว่าเป็นความผิดพลาดของท่านที่เสนอพระยามโนฯ ขึ้นเป็นประธานคณะกรรมการราษฎรด้วย “ท่านหวังในความคิดความเห็นที่ก้าวหน้าของพระยามโนฯ เกินกว่าความเป็นจริง”

นี่คือความผิดพลาดอย่างฉกาจจรรยาของคณะราษฎรที่ไม่รู้จักแยกมิตรแยกศัตรู และพระยาสองท่านนี้แหละรวมทั้งพระยาราชวังสันที่เป็นตัวตั้งตัวตีในการกำจัดท่านปรีดิฯ ให้พ้นออกจากอำนาจการเมือง เพราะท่านปรีดิฯ เป็นมันสมองของคณะราษฎร ด้วยคิดว่าเมื่อกำจัดท่านปรีดิฯ ได้แล้วคณะราษฎรก็จะบริหารบ้านเมืองไปไม่รอด และในที่สุดการบริหารบ้านเมืองก็จะอยู่ในกำมือของท่าน

โดยที่ในนโยบายหลัก 6 ประการของคณะราษฎรนั้น หลักข้อ 3 บอกว่า “บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก”

จากเงื่อนไขหลักข้อ 3 ในนโยบายหลัก 6 ประการของคณะราษฎรนี้เอง พระยามโนฯ กับพวกได้มองเห็นช่องทางในการกำจัดท่านปรีดิฯ ช่องทางที่พระยามโนฯ กับพวกค้นพบนั้นเป็นประการใด คำพิพากษาศาลพิเศษที่อ้างแล้วข้างต้นได้บรรยายไว้อย่างชัดเจนว่าดังนี้

“...ก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร พระยามโนฯ ปรภณนิติราชา ได้มอบหมายให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น ในการที่จะยกร่างเค้าโครง

การเศรษฐกิจนั้น พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาราชวังสัน พระยาศรีวิสารวาจา หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้ปรึกษาหารือกัน หลายครั้งหลายหน โดยหลวงประดิษฐมนูธรรมเสนอว่า ในการที่จะบริหารราชการแผ่นดินต่อไปนั้น จะต้องช่วยเหลือราษฎรในทางเศรษฐกิจก่อน แต่ราษฎรของเราต้องการให้รัฐบาลเป็นผู้นำ พระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาศรีวิสารวาจา และพระยาราชวังสันไม่ได้แย้ง แสดงความพอใจในหลักการของหลวงประดิษฐมนูธรรมที่เสนอให้ทราบนั้น ต่อมาพระยามโนปกรณนิติธาดา ได้บอกกับหลวงประดิษฐมนูธรรมว่า พระปกเกล้าฯ ให้ไปเฝ้าพร้อมด้วยพระยาพลพลพยุหเสนา แล้วพระปกเกล้าฯ ได้รับสั่งถึงเศรษฐกิจของบ้านเมือง และถามความเห็นของหลวงประดิษฐมนูธรรมว่ามีอะไรบ้าง หลวงประดิษฐมนูธรรมได้กราบทูลตามแนวที่ได้เคยปรึกษาหารือกับพระยามโนปกรณนิติธาดา พระยาศรีวิสารวาจา และพระยาราชวังสันมาแต่ก่อน พระปกเกล้าฯ รับสั่งชมเชยเห็นชอบด้วยและรับสั่งต่อไปว่า พระองค์ท่านชอบแบบโซเซียลลิสม์ และพระองค์ท่านเองก็เป็นโซเซียลลิสต์ จึงรับสั่งให้หลวงประดิษฐมนูธรรมไปจัดการเขียนโครงการขึ้น ครั้งแรกหลวงประดิษฐมนูธรรมยังมีได้เขียนโครงการเศรษฐกิจ ต่อมาพระยามโนปกรณนิติธาดาได้เร่งเร้าให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเขียน โดยอ้างว่าพระปกเกล้าฯ พอพระทัย หลวงประดิษฐมนูธรรมจึงได้เขียนเค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้น เหตุที่ยังไม่ได้เขียนเพราะมีงานร้อนที่สำคัญอยู่มาก เช่นทำการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อร่างโครงการเศรษฐกิจเสร็จแล้ว ก็ได้พิมพ์ขึ้นแจกจ่ายกันให้หมู่ผู้ก่อการและคณะกรรมการราษฎร การที่แจกผู้ก่อการนั้นก็

เพื่อให้เอาไปอ่านก่อนว่าจะมีความเห็นชอบด้วยหรือไม่ การที่ แจกคณะกรรมการราษฎรก็เพราะเรื่องนี้จะเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการราษฎร เพื่อให้โอกาสคณะกรรมการราษฎรได้อ่านเสีย ก่อน ถ้าไม่เห็นชอบด้วยและมีเหตุผลดีกว่า ก็จะยอมตามความเห็นส่วนมาก และขอแก้ไขได้ เมื่อแจกไปแล้วพระยามโนปกรณนิติธาดาไม่เห็นด้วย อ้างว่าได้ไปเฝ้าพระปกเกล้าฯ มาแล้ว พระปกเกล้าฯ ก็ไม่เห็นด้วย หลวงประดิษฐมนูธรรมไม่เชื่อ จึงขอให้มีการประชุมทำนองกิ่งราชการเสียก่อน เพื่อจะอธิบายให้ที่ประชุมฟังและทราบ พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ขอร้องให้หม่อมเจ้าสกลวรรณกร วรวรรณ ซึ่งมีความรู้ในทางเศรษฐกิจเข้าร่วมด้วย ที่ประชุมก็ยอมผลของที่ประชุมมีความเห็นไม่ตรงกัน แยกออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยกับเค้าโครงการเศรษฐกิจ อีกฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วย ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยนั้นมีพระยาทรงสุรเดช พระยามโนปกรณนิติธาดาและพระยาศรีวิสารวาจา(จากคณะกรรมการราษฎร) ต่อมาได้มีการประชุมเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ในระหว่างผู้ก่อการอีก พระยาทรงสุรเดชและผู้ก่อการบางคนมีความเห็นแย้งกับเค้าโครงการเศรษฐกิจ และในเรื่องนี้พระยาทรงสุรเดชได้ประชุม นายทหารบอกว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นคอมมิวนิสต์

“การประชุมเค้าโครงการเศรษฐกิจในครั้งแรกนั้น อ้างเหตุผลว่า จะทำไปตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นไม่ได้ เมื่อโต้โต้แย้งกันมากขึ้น จึงอ้างว่าเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ก่อนร่างโครงการนี้ หลวงประดิษฐมนูธรรมได้เข้าเฝ้าพระปกเกล้าฯ อยู่ 2 ชั่วโมง ได้กราบทูลถึงเค้าโครงการที่จะร่างขึ้นนั้นโดยชัดแจ้ง พระปกเกล้าฯ มิได้รับสั่งว่าเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ เมื่อที่ประชุมส่วนมากไม่เห็น

ด้วยตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นแล้ว หลวงประดิษฐมนูธรรมก็มีได้คิดที่จะดำเนินการตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นต่อไป และได้พูดในที่ประชุมว่า เมื่อไม่เห็นด้วยหลวงประดิษฐมนูธรรมก็จะขอลาออก เหตุการณ์ได้ปรากฏต่อไปว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจที่หลวงประดิษฐมนูธรรมร่างขึ้นนั้น เป็นอุบายของพระยามโนปกรณ์นิติธาดากับพวกให้กระทำการขึ้นแล้วนำไปถวายพระปกเกล้าฯ ก่อนที่จะถวายพระปกเกล้าฯ พระยามโนปกรณ์นิติธาดาได้คิดลอกเอาร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมเฉพาะที่เห็นด้วยนำไปถวายพระปกเกล้าฯ ว่าเป็นร่างของพวกเขาพร้อมกับร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม

“แล้วพระยามโนปกรณ์นิติธาดากับพวก ได้ทำพระราช-
วิจารณ์ตำหนิเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรม
ว่าไม่เหมาะสมสำหรับประเทศสยามและเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์
แล้วให้พระปกเกล้าฯ ลงพระนาม”

จากคำพิพากษาดังกล่าวนี ได้เปิดเผยให้เห็นว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ เกิดขึ้นได้อย่างไร ? ซึ่งไม่จำเป็นที่ผมจะต้องทบทวนอีกครั้งหนึ่ง เพราะท่านผู้อ่านก็ย่อมจะมีวิจารณญาณด้วยดีอยู่แล้ว

ผมเพียงแต่จะยืนยันและไม่ใช่อืนยันอย่างส่งเดช แต่ยืนยันด้วยหลักฐานว่า ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ไม่ใช่ต้นเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างพระยามโนฯ และพวกกับผู้ก่อการ ไม่ใช่ต้นเหตุแห่งและแตกแยกระหว่างกลุ่มพระยาทรงฯ กับผู้ก่อการชั้นผู้น้อย และรวมทั้งไม่ใช่ต้นเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างพระปกเกล้าฯ กับคณะราษฎร

ดังนั้นจึงแทนที่จะเป็น “ปรกติ” ได้ทำความผิดพลาดทาง การเมืองครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์” กลับกลายเป็นความ ผิดพลาดในการตีความทางประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของสมศักดิ์ ผู้มาจากสกุลเจียมที่เป็นปราชญ์

คำพิพากษาของศาลพิเศษที่อ้างแล้ว ยังได้บรรยายต่อ ไปถึงความขัดแย้งและแตกแยกระหว่างพระยาทรงสุรเดชฯ กับ พวกผู้ก่อการชนผู้น้อย ซึ่งเป็นความขัดแย้งและแตกแยกก่อนที่ จะมีการเสนอร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรกติฯ ออกมาเป็น เวลานาน คำพิพากษาได้บรรยายว่าอย่างนี้ครับ

“...พระยาพหลพลพยุหเสนา ได้รับตำแหน่งเป็นผู้บัญชา การทหารบก พระยาทรงสุรเดชเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ฝ่ายธุรการ เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ราว 1 เดือน หลวง ชำนาญยุทธศิลป์ หลวงรณสิทธิพิชัย และผู้บังคับกองพันของ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารสื่อสาร ได้ลอบ ประชุมกันที่ตึกทหารวังปารุสก์วัน เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงการ ของกองทัพบก โดยมีให้พระยาพหลพลพยุหเสนารู้เห็นด้วย

“ในระยะนี้วันหนึ่ง พระยาพหลพลพยุหเสนาลงไปรับ แยกชั้นล่างได้ผ่านทหารยามไป เสร็จธุระจะจากรับแยกแล้วจะ กลับขึ้นไปข้างบน ทหารยามคนนั้นทำท่าเตรียมแทงไม่ยอมให้ขึ้น พระยาพหลพลพยุหเสนาจึงตะโกนร้องเรียกให้พระยาทรงสุรเดช มาดู พระยาทรงสุรเดชบอกว่าทหารไม่รู้จักผู้บังคับบัญชา การ ที่ทหารยามคนนั้นกระทำเช่นนั้น เข้าใจว่าเป็นคำสั่งของพระยา ทรงสุรเดช จะคิดแย่งอำนาจจากพระยาพหลพลพยุหเสนา

“ต่อมาราวหนึ่งเดือน พระยาทรงสุรเดชจะเอาหลวง

พิบูลสงคราม ซึ่งเวลานั้นเป็นนายทหารปืนใหญ่ไปอยู่ในตำแหน่ง
ผู้ช่วยรบ ซึ่งไม่มีหน้าที่บังคับบัญชาควบคุมกำลังทหาร หลวง
พิบูลสงครามทราบเรื่องเข้าจึงไปสอบถามถึงเหตุผลว่าทำไมจึงจะ
ย้ายให้ไปอยู่ตำแหน่งผู้ช่วยรบ แต่ทหารยามได้เอาดาบปลายปืน
กันไว้ ขณะนั้นพระยาทรงสุรเดชอยู่ที่นั่นด้วย ได้มีผู้คัดค้านการที่
จะย้ายหลวงพิบูลสงคราม จึงกระทำไปไม่สำเร็จ ส่วนนายทหาร
ที่เป็นพวกของหลวงพิบูลสงครามก็จะเอาไปบรรจุในตำแหน่งที่
ไม่ได้ควบคุมกำลังทหาร และย้ายไปที่อื่น แล้วเอานายทหารที่
เป็นพวกของพระยาทรงสุรเดชบรรจุควบคุมแทน การที่พระยา
ทรงสุรเดชกับพวกกระทำเช่นนี้แสดงว่า พระยาทรงสุรเดชจะ
คุมอำนาจทหารไว้ฝ่ายเดียว บันทอนอำนาจการปกครองของ
ทหารซึ่งหลวงพิบูลสงครามและพวกที่ได้คุมอยู่นั้นให้หมดสิ้นไป
โดยมีวัตถุประสงค์เกี่ยวแก่การเมือง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ตั้ง
แต่นั้นมาตก”

คำพิพากษาได้บรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระยา
มโนฯ กับพระยาทรงฯ อันมีวัตถุประสงค์เกี่ยวแก่การเมืองว่าดังนี้

“ตั้งแต่พระยามโนปกรณ์นิติธาดา ได้เป็นประธาน
คณะกรรมการราษฎรแล้ว ก็ได้บริหารราชการแผ่นดินและประ-
พฤกษิตนไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์และบันทอนคณะผู้ก่อการให้
หมดอำนาจไปที่ละน้อย และทำให้เสื่อมเสียประโยชน์แก่แผ่นดิน
ที่ควรสมควรได้ กล่าวคือคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองมี
ความประสงค์ที่จะจัดการปกครองให้ก้าวหน้าไปโดยเร็วที่สุด ส่วน
พระยามโนปกรณ์นิติธาดานั้น มีความประสงค์จะบริหารราชการ
แผ่นดินให้เป็นไปอย่างเดิม จึงเป็นสาเหตุให้ได้แย่งคัดค้าน

กับคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นส่วนมาก และ
กระทำให้พระยามโนปกรณนิติธาดาไม่พอใจในวิถีทางการเมือง
ของผู้ก่อการ แต่คณะผู้ก่อการส่วนมากรู้เท่าถึงการที่พระยามโน
ปกรณนิติธาดาได้ปฏิบัติกรไป จึงได้พยายามโต้แย้งคัดค้าน
พระยามโนปกรณนิติธาดาเห็นว่า จะกระทำไปตามความประสงค์
ของตัวนั้นไม่ตลอดตลอดไป จึงไปทอตสนิทกับพระยาทรงสุรเดช
ซึ่งในเวลานั้นเป็นผู้มีอำนาจในทางทหาร

“ในเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์ พ.ศ.2475 พระยา
ทรงสุรเดช ได้เรียกผู้ก่อการชั้นผู้น้อยไปประชุม ได้พูดในที่ประชุม
นั้นว่า พระยามโนปกรณนิติธาดาเป็นผู้ใหญ่และทำงานไปได้อย่าง
เรียบร้อยราบรื่น ได้ขอร้องอย่าได้ไปโต้เถียงคัดค้านพระยามโน
ปกรณนิติธาดา แต่ที่ประชุมเห็นว่าไม่ถูกต้อง จึงไม่ยอมปฏิบัติตาม
แต่นั้นมา มีความรู้สึกกันทั่วไปว่าพระยาทรงสุรเดชกับคณะผู้ก่อ
การชั้นผู้น้อยไม่ลงรอยกัน จึงจัดการจะให้พวกผู้ก่อการที่คัดค้าน
พระยามโนปกรณนิติธาดานั้นไปศึกษาวิชาการต่างประเทศ
เสีย แต่ไม่มีใครยอมไป

คำพิพากษายังเปิดเผยต่อไปถึงพฤติกรรมของพระยามโน
และพระยาทรงฯ อีกว่า

“การที่พระยามโนปกรณนิติธาดา ขัดขึ้นบริหารราชการ
อยู่ได้เช่นนั้น ก็เพราะพระยาทรงสุรเดชกับพวกเป็นผู้สนับสนุน
นอกจากนี้พระยาทรงสุรเดชได้ปรารภต่อหลวงสินธุสงครามชัย ร.น.
ว่า พวกผู้ก่อการโดยมากเป็นเด็กไม่รู้จักสัมมาคารวะ พระยา
ทรงสุรเดชไม่เชื่อความสามารถของผู้ก่อการและพระยาพหลพล
พยุหเสนา และพระยาทรงสุรเดชยกตัวเองว่าเป็นผู้มีความรู้ดี

กว่าพวกผู้ก่อการทั้งหลาย เคยกล่าววาทจาถูกพระยาพลพล พยุหเสนาบ่อย ๆ แต่กล่าววกย่องชมเชยพระสิทธิเรืองเดชพลว่า เป็นนายทหารที่ดีที่สุดในกองทัพกพระยาทรงสุรเดชมีนิสัยเป็นคน ชอบดูถูกคน ใครแสดงความคิดเห็นอย่างไรมา พระยาทรงสุรเดช มักจะหัวเราะเยาะ นอกจากนั้นพระยาทรงสุรเดชยังได้จัดเอาพวก ของตนมาไว้ให้คุมกำลังทหารที่มีอาวุธดี...”

จากคำพิพากษาของศาลพิเศษคดีแดงที่ ๑-๑๔ พ.ศ. ๒๔๗๒ เรื่องกบฏภายในราชอาณาจักร ที่ผมลอกมาให้อ่านนี้ ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะชี้ให้เห็นว่า ความแตกแยกต่าง ๆ ระหว่างคณะต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ นั้น มีมาก่อนที่ท่านปรีดีฯ จะ เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ แล้วสมศักดิ์ฯ เอาอะไรมา พูดยุ่ความแตกแยกต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นผลสะท้อนของร่างเค้า โครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ และแม้แต่การสละราชสมบัติ ของพระปกเกล้าเมื่อ ๒ มีนาคม ๒๔๗๗ เวลา ๑๓.๔๕ น. (เวลา ในประเทศอังกฤษ) สมศักดิ์ฯ ก็โยนโยไปให้เห็นว่าเนื่องมาจาก เค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ เช่นเดียวกัน ซึ่งผมขอบอก ว่าไม่ใช่ แต่ถ้าบอกเพียงคำว่า “ไม่ใช่” เฉย ๆ ก็จะเป็นการโต้เถียงกันแบบแม่ค้าปากตลาด ผมจึงจำเป็นจะต้องอาศัยหลักฐาน มาพูดยุ่ว่า “ไม่ใช่” อย่างไร มีหลักฐานอะไร ก็เช่นเดียวกับที่ผม อุดสำหรับคัดลอกคำพิพากษามายืดยาว เพื่อแก้ความเข้าใจผิดหรือ อคติของสมศักดิ์ฯ เพราะจะพูดยุ่เพียงคำว่าไม่จริง ไม่ใช่ ไม่ถูกต้อง เท่านั้นไม่พอ ก็ขอให้อดทนอ่านเอาหน้อยก็แล้วกันนะครับ เพราะ สิ่งที่ท่านจะได้อ่านต่อไปนี้ ไม่ใช่คำเล่าลือที่หาสาระไม่ได้ แต่ เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏอยู่ในรายงานการ

ประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑๖/๒๔๗๗ วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มกราคม ๒๔๗๗

ความขัดแย้งระหว่างพระปกเกล้าฯ กับคณะราษฎรนั้น ได้มีมาแล้วตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ถึงแม้ว่าพระองค์ จะพระราชทานรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน เมื่อ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ แต่นั่นก็เพราะด้วยอำนาจอิทธิพลของคณะ ราษฎร ดังนั้นจึงภายหลังกบฏบวรเดชที่พระองค์สนับสนุนด้าน การเงิน (คำพิพากษาศาลพิเศษ พ.ศ.๒๔๘๒) พระองค์จึงปลีก ตัวออกไปอยู่อังกฤษโดยอ้างว่าไปรักษาพระเนตร ทั้ง ๆ ที่รัฐบาล จะจัดหมอฝรั่งจากอังกฤษเข้ามารักษาพระองค์ในเมืองไทยแต่ พระองค์ไม่ยอม การเสด็จไปประทับที่อังกฤษครั้งนั้นก็เพื่อไปตั้ง บัณฑิตกับรัฐบาล โดยยกเอาการสละราชสมบัติขึ้นมาเป็นคำขู ะจรัฐบาลต้องส่งเจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศร์และคณะออกไปต่อรอง กับพระองค์ และพระองค์ได้ยื่นข้อต่อรองมายังรัฐบาลและรัฐบาล ได้ตอบไปดังนี้

(๑) พระองค์ทรงเรียกร้องขอสิทธิในการแต่งตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ โดยขอให้รัฐบาลซึ่งเป็นผู้เสนอ รายชื่อแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ เพื่อทรง ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งนั้น ให้เสนอรายชื่อมากกว่าจำนวนที่ ต้องการแต่งตั้ง ทั้งนี้พระองค์อ้างว่า “...เพื่อข้าพเจ้าจะได้มีโอกาส เลือกได้บ้าง และรับจะพิจารณาคำทักท้วงของข้าพเจ้า...”

คือหมายความว่า ตำแหน่งที่ต้องการแต่งตั้ง ๗๘ ตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ ได้เสนอรายชื่อขึ้นไปทรงพิจารณาเกิน กว่า ๗๘ รายชื่อ เพื่อพระองค์จะทรงพิจารณาเลือก และรัฐบาล

จะต้องรับพิจารณาคำทักท้วงของพระองค์ คือพระองค์จะทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ใดหรือไม่ทรงโปรดผู้ใด รัฐบาลจะต้องรับฟัง ก็คือถวายพระราชอำนาจให้พระองค์แต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ ตามพระราชอำนาจอันนั่นเอง

ในประเด็นนี้รัฐบาลยอมไม่ได้ เกี่ยวกับการให้เสนอรายชื่อเพื่อเลือกนั้น ท่านปรีดิฯ ได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ วันนั้นว่า

“ท่าน (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ย่อมทราบแล้วว่า ถ้าหากว่าท่านจะอ่านตัวบทว่าในชั้นต้น พระมหากษัตริย์ทรงประกาศพระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ในการนั้นเราก็ร่างกฤษฎีกาไป ท่านก็ทราบได้ดีว่า ในการร่างพระราชบัญญัติ ก็ไม่มีบทบัญญัติเพื่อเลือกเพื่อขาด

สภาฯ ลงมติในร่างพระราชบัญญัติเท่าใด เราก็ทูลเกล้าฯ ถวายเท่านั้น เพราะฉะนั้นพระราชกฤษฎีกาก็เช่นเดียวกัน เราจจะร่างพระราชบัญญัติเพื่อเหลือเพื่อขาดทูลเกล้าฯ ได้อย่างไร”

(๒) พระองค์ทรงเรียกร้องที่จะมีอำนาจเหนือสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ ในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ร่างพระราชบัญญัติขึ้นสำเร็จแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ (มาตรา ๓๘)

แต่ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น จะได้พระราชทานคืนมายังสภาฯ ภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายก็ดี หรือมิได้พระราชทานคืนมายังสภาฯ ภายในหนึ่งเดือนนั้นก็ดี สภาฯ จะ

ต้องปรึกษากันใหม่ และถ้าสภาย ลงมติตามเดิมไซ้ร้ ท่านให้นำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงพระปรมาภิไธย พระราชทานลงมาภายใน 15 วันแล้ว ท่านให้ประกาศพระราชบัญญัตินั้นใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ (มาตรา 39)

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ เป็นการแสดงถึงอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนที่ผ่านทางสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการของระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

แต่พระปกเกล้าฯ ที่คนบางจำพวกยกย่องว่าเป็นนักประชาธิปไตย ไม่ทรงพอพระทัยในข้อบัญญัติตามมาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2475 พระองค์ทรงขอให้แก้มาตรา 39 เสียใหม่ว่า

“...ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงทักท้วงพระราชบัญญัติฉบับใดลงมา สภาผู้แทนราษฎรเป็นอันต้องยุบไปเองในคราวเดียวกัน ทั้งนี้ต้องเป็นไปโดยมิต้องอาศัยความยินยอมของรัฐมนตรีผู้หนึ่งผู้ใดในวันที่จะรับสนองพระบรมราชโองการ...”

คือหมายความว่า ถ้ากษัตริย์ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายฉบับใด ให้สภาผู้แทนราษฎรยุบไปเองโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนหนึ่งคนใดลงนามรับสนองพระบรมราชโองการยุบสภา

ในข้อนี้รัฐบาลยอมไม่ได้เช่นกัน เพราะเป็นการผิดหลักการระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และถ้ารัฐบาลยอมให้กษัตริย์ในข้อนี้ ก็เท่ากับรัฐบาลหยิบยื่นอำนาจอธิปไตยกลับคืนไปให้กษัตริย์ตามเดิม

(3) พระองค์ทรงเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา และเสรีภาพในกระประชุม ตลอดจนเสรีภาพในการตั้งคณะ (พรรค) การเมือง

ข้อเรียกร้องในข้อนี้ เป็นข้อเรียกร้องที่มีเลขศัณย เพราะเสรีภาพดังกล่าวนี้เป็นสิทธิเสรีภาพที่ได้บัญญัติไว้แล้วในรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่ในเวลานั้น คือรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2475 ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 13 ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ” และมาตรา 14 บัญญัติไว้ว่า “ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคมอาชีพ”

โดยเฉพาะเสรีภาพในการตั้งคณะการเมือง รัฐบาลในเวลานั้นให้เสรีภาพอย่างเต็มที่ ดังที่หลวงวิจิตรวาทการได้ขอตั้งคณะชาติขึ้นมา ซึ่งรัฐบาลก็เห็นชอบด้วย ไม่ได้ขัดขวางอะไร

แต่ต่อมาพระปกเกล้าฯ เองกลับไม่เห็นด้วยกับที่จะให้มี “คณะกรรมการเมือง” (พรรคการเมือง) เพราะพระองค์มีจุดประสงค์ที่จะให้ล้มเลิก “คณะราษฎร” โดยให้มีพระราชหัตถ์เลขาแจ้งไปให้พระยามโนปกรณนิติธาดา ดำเนินการในเรื่องนี้

หลวงวิจิตรวาทการได้อภิปรายประเด็นนี้ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันที่อ้างถึงข้างต้น

“...ข้อความที่ในบันทึกของรัฐบาล (บันทึกของรัฐบาลถึงพระปกเกล้าฯ แจ้งว่า รัฐบาลไม่ขัดข้องในการให้มีคณะกรรมการเมืองจัดตั้งขึ้น และได้ยกตัวอย่างคณะชาติของหลวงวิจิตรวาทการ) ได้

กล่าวมานั้นเป็นความจริง เรื่องการตั้งคณะชาติไม่ได้ทำโดยผู้มี
ส่วนได้ส่วนเสีย ก่อนที่จะเริ่มตั้งคณะชาติ ข้าพเจ้าได้มาปรึกษาหารือกับ
หลวงประดิษฐ (ท่านปรีดี) ข้อนี้คุณหลวงประดิษฐ์ จะเป็น
พยานข้าพเจ้าได้ เมื่อได้ปรึกษาแล้วหลวงประดิษฐ์ เป็นผู้
มีความเห็นว่าคณะชาติควรได้ตั้งขึ้น แล้วต่อมาข้าพเจ้าจึงได้ทราบ
ว่า ได้มีการประชุมผู้ก่อการ เสียงข้างมากเห็นว่าควรให้คณะชาติ
ตั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ข้าพเจ้าจึงได้ยื่นกำหนดขอตั้งคณะชาติ ไม่
ใช่ว่าทำไปโดยหักหาญอย่างหนึ่งอย่างใดเลย และมีเหตุที่น่าจะ
เรียนให้ทราบว่า คณะราษฎรในเวลาที่ตั้งเป็นสมาคมขึ้นนั้น ไม่ได้
ได้เลือกเจ้าคุณมโน เป็นนายก กลับเลือกเจ้าคุณนิติศาสตร์
เป็นนายก เจ้าคุณมโน จึงได้พยายามที่จะล้มคณะราษฎรเสีย
เมื่อข้าพเจ้าได้ยื่นคำขอตั้งคณะชาติไปแล้ว พระยามโน เรียน
ข้าพเจ้าไปบอกว่า เลิกคณะชาติเสียเถอะ แล้วจะล้มคณะราษฎร
ให้ ข้าพเจ้าก็ตอบว่านั่นไม่ใช่เรื่องของข้าพเจ้า เรื่องของข้าพเจ้า
มีอยู่อย่างเดียวที่จะตั้งคณะชาติ...ผู้ก่อการในวันที่ 24 มิถุนายน
ส่วนมากเห็นด้วยและโดยเฉพาะหลวงประดิษฐ์ เองได้แสดงความ
เห็นแก่ข้าพเจ้าว่า คณะชาติควรได้ตั้งขึ้น...”

(4) โดยที่ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้นอยู่ใน
ในภาวะวิกฤติ รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของพระปกเกล้าฯ
ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึงกับปลดข้าราชการบางส่วน
ออกจากราชการเพราะไม่มีเงินเดือนจ่าย แม้ภายหลังเปลี่ยนแปลง
การปกครองแล้ว รัฐบาลก็พยายามที่จะประหยัดรายจ่ายทุกวิถี
ทาง รวมถึงงบประมาณประจำปีของพระปกเกล้าฯ ที่เคยได้รับปีละ 3
ล้านบาท ก็ถูกตัดทอนไป 186,624 บาท คงเหลือที่พระองค์จะได้

รับ 2,813,376 บาท ซึ่งยังความไม่พอพระทัยให้กับพระองค์
พระองค์จึงทรงเรียกร้องให้รัฐบาลจัดเงินถวายปีละ 3 ล้านบาท
มีเงินนั้นก็ยังไม่พอ “...จนเกือบจะทรงรู้สึกว่าจะไม่ทรงสามารถรักษา
พระเกียรติยศอันสมควรของพระเจ้าแผ่นดินสยามไว้ได้ ถ้าจะ
ต้องตัดลงอีกแล้วก็เป็นที่น่าเสียดาย บางทีจะดีกว่า ตัดเงินได้
ตั้ง 3 ล้านบาท ถ้าจะคงมีพระเจ้าแผ่นดินไว้ ต้องถวายความ
สะดวกให้ทรงสามารถรักษาฐานะได้ พระองค์ทรงรับสั่งเช่นนี้

ต่อข้อเรียกร้องนี้รัฐบาลกราบบังคมทูลว่า สุดแล้วแต่
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะวินิจฉัย เพราะรัฐบาลอยู่ภายใต้การ
ควบคุมของสภา สภาฯ ว่าจะอย่างไร รัฐบาลก็ปฏิบัติไปตามนั้น

พระพิณิจนากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ได้
อภิปรายในประเด็นนี้ว่า

“ข้าพเจ้าเชื่อว่า ประชาชนคิดจะไม่ใช้เงินมากกว่าปีละ
๓ แสนบาท และสมเด็จพระเจ้ากรุงเบลเยียมก็เหมือนกัน ไม่เชื่อ
ว่าจะเกินกว่าสองแสนบาท เพราะฉะนั้นถ้าดูตามพลเมืองของเรา
เทียบตามรายได้ของเขาคที่เราได้ทุลเกล้าฯ ถวายปีละ ๓ ล้าน
บาท ดูเหมือนว่า ถ้าดูกันแล้วไม่มีประเทศใดที่จะมากกว่าเรา
แต่อย่างนั้นก็ดี ถ้าดูในพระราชบันทึกแล้วจะเห็นได้ว่า ท่านไม่
พอพระราชหฤทัย ถ้าแม้ว่าพวกเราจะต้องในเรื่องงบประมาณ
แม้แต่นิดเดียว ท่านยังบอกว่าให้เป็นรัฐบาลดีกว่า...”

(๕) พระองค์ทรงเรียกร้องให้ลดโทษผู้ที่ถูกศาลพิพากษา
ในเรื่องกบฏ (กบฏบวรเดช) ซึ่งรัฐบาลก็ได้กราบบังคมทูลว่า
รัฐบาลได้ดำริไว้แล้วว่าเมื่อศาลพิเศษได้พิจารณาคดีเสร็จสิ้นทุก
สำนวนแล้ว ก็จะได้พิจารณาพร้อม ๆ กันในอันที่จะลดโทษบุคคล

เหล่านั้น

(๖) พระองค์ทรงเรียกร้องให้มีทหารรักษาวังพร้อมด้วยกำลังอาวุธ เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากกองทัพ โดยทรงอ้างว่าเพื่อให้ไว้เป็นกำลังปกป้องพระองค์

ในประเด็นนี้รัฐบาลกราบบังคมทูลไปว่า “เรื่องทหารรักษาวัง ซึ่งทรงพระราชประสงค์ให้มีอาวุธเยี่ยงทหารรบทั้งหลายนั้น เมื่อเสด็จกลับสู่พระมหานครแล้ว รัฐบาลจะได้จัดถวายตามพระราชประสงค์”

แต่พระปกเกล้าฯ ไม่ทรงเชื่อว่ารัฐบาลจะจัดถวายให้ตามที่กราบบังคมทูลไป

สำหรับทางด้านสภาผู้แทนราษฎร ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องของกษัตริย์

นายทองม้วน อัดถากร ผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กล่าวว่า ในข้อนี้ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลไม่ควรจะให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ ถ้าหากให้พระมหากษัตริย์มีอาวุธปืนหรือมีทหารรักษาพระองค์เช่นนั้นแล้ว ย่อมจะเป็นเหตุให้ไม่ปลอดภัยได้หลายประการ แต่ถึงอย่างไรก็ดี ถ้าหากว่าเราจะเพิ่มทหารให้แก่พระองค์มากขึ้นเช่นนี้ ก็จะต้องเพิ่มงบประมาณ งบประมาณนั้นก็จำเป็นจะต้องมาจากราษฎร และการที่พระมหากษัตริย์อยู่ในราชอาณาจักร ทุก ๆ คนก็ย่อมเคารพอยู่แล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องมีทหารมากมาย หรือมีอาวุธป้องกันเช่นนั้น แต่ถ้าหากรัฐบาลประสงค์จะให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ก็แล้วแต่”

ขุนชำนาญภาษา ผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา กล่าวว่า ข้าพเจ้าก็ถือว่ารัฐบาลและพวกข้าพเจ้าย่อมเคารพและนับถือ

ยอมบูชาต่อพระประมุขเป็นที่ยิ่งตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่น่าที่พระองค์จะหวาดกลัวในสิ่งนี้เลย เพราะฉะนั้นซึ่งพระองค์จะขอมากไปในเรื่องทหารนั้น ก็มีทหารบกทหารเรือควบคุมอยู่แล้ว และพวกข้าพเจ้ายอมตายแทนพระองค์ในเมื่อมีผู้คิดกระทำร้ายโดยผิดรัฐธรรมนูญ

ร.ท.ทองคำ คล้ายโอภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี และผู้แทนราษฎรอื่น ๆ อีกหลายคน ล้วนแสดงความคิดเห็นพร้อมด้วยเหตุผลที่เป็นรูปธรรมคัดค้านไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน

(๗) พระองค์ทรงเรียกร้องไม่ให้ดำเนินคดีกับพ.ท.หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ฯ พระเชษฐาสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินีนาถทหารรักษาพระองค์ที่เข้าร่วมกับกบฏบวรเดช และทรงเรียกร้องรัฐบาลให้ถอนฟ้องจำเลยคดีกบฏบวรเดช ส่วนหนึ่งถูกฟ้องร้องดำเนินคดีไปแล้ว

ในประเด็นนี้รัฐบาลกราบบังคมทูลไปว่า รัฐบาลจะไม่ดำเนินคดีกับ พ.ท.หม่อมเจ้าศุภสวัสดิ์ฯ ตามที่ทรงขอร้องแต่ที่จะให้ถอนฟ้องคดีกบฏบางสำนวนที่ฟ้องไปแล้ว และกำลังอยู่ในการพิจารณาของศาลนั้น รัฐบาลเห็นว่าควรให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปตามกระบวนการยุติธรรม เมื่อคดีถึงที่สุดแล้วรัฐบาลจึงจะพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษให้ตามที่ได้กราบบังคมทูลมาแล้วในข้อ ๕

(๘) พระองค์ทรงเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขร่างกฎหมายอาญามาตรา ๒๖๓ ว่าด้วยการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ซึ่งร่างเดิมของรัฐบาลได้บัญญัติไว้ว่าภายในกำหนด ๒ เดือน ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ถวายเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา

ตามหน้าที่ขึ้นไปแล้ว ถ้าไม่มีพระบรมราชวินิจฉัยตกลงมายังรัฐมนตรี ให้ถือว่าเรื่องราวนั้นตกไป

แต่พระองค์ขอให้แก้ไขเวลาเป็นว่า ตราบใดที่ยังไม่มีพระบรมราชวินิจฉัยตกลงมา ให้ถือว่าเรื่องราวนั้นยังอยู่และจะดำเนินการตามพิพากษาไม่ได้ อย่างเช่น โทษประหารชีวิตก็ยังไม่สามารถชีวิตไม่ได้

รัฐบาลกราบบังคมทูลให้ทรงทราบฯ ถ้าภายใน ๒ เดือน ทรงเห็นว่าเร็วเกินไป ก็ให้แก้ไขยืดเวลาออกไปได้ จะเป็นเท่าใดก็แล้วแต่รัฐบาลไม่ขัดข้อง แต่พระปกเกล้าฯ ท่านทรงยืนยันไม่ได้ กำหนดเวลา ต้องการให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัยของพระองค์

รัฐบาลยอมไม่ได้ เพราะเป็นการผิดหลักการของกฎหมาย และจากคำเรียกร้องของพระปกเกล้าฯ ดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าไม่มีข้อไหนเกี่ยวกับร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ที่นำไปสู่การสละราชสมบัติของพระองค์ตามที่สมศักดิ์ฯ วิจารณและจากข้อเรียกร้องเช่นนี้แหละ ร.ท.ทองคำ คล้ายโสภาส ผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี จึงอภิปรายว่า

“ในประเทศที่เรามีกษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ พลเมืองของเขาทุกคนเขามักจะรู้จักว่า เดอะคิงแคนดุนท์ริง อะไรทุกอย่างที่พระองค์ต้องการ เขาปฏิบัติถวายพระองค์เอง พระองค์ไม่ต้องเดือดร้อน ที่นี้พระราชบัณฑิตกของพระองค์ พระองค์ต้องการให้ประเทศเรามีการปกครองอย่างประชาธิปไตยอย่างประเทศอังกฤษแท้ ๆ แต่พระองค์ก็บอกไว้ในนั่นเอง บอกแย้งในนั่นเองว่าจะให้ฉันทำอย่างพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษไม่ได้ ที่การปกครองละก็จะเอาอย่างอังกฤษ แต่ไม่อยากจะเป็นอย่างพระเจ้า

แผ่นดินอังกฤษเพราะฉะนั้นก็เหลือที่จะทนทานเหมือนกัน”

ยังมีอีกมากครับ ที่เป็นหลักฐานอ้างอิงชี้ให้เห็นว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ไม่ได้เป็นสาเหตุของความขัดแย้งและแตกแยกอะไรต่าง ๆ ตามที่สมศักดิ์วิจารณ์เค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ เป็นเพียงเครื่องมือที่ฝ่ายอำนาจเก่าฉวยใช้เพื่อทำลายท่านปรีดีฯ และคณะราษฎรในที่สุด

ข้อ 3 เกี่ยวกับเนื้อหาของเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ สมศักดิ์ฯ ได้วิจารณ์วกวนไปมาด้วยชั้นเชิงเพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยกับทรรศนะของตนใน 3 ประเด็นหลักที่เห็นว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ

เป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจที่มีลักษณะซ้ำซ้อน ซ้ำกว่าปีกซ้ายในพรรคบอลเชวิคเสียอีก

เป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจที่คนสำคัญ ๆ ในคณะผู้ก่อการไม่เข้าใจหรือเห็นด้วย

เป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจที่ปฏิบัติไม่ได้ และไม่สมควรปฏิบัติด้วย

และยังมีประเด็นปลีกย่อยอื่น ๆ อีกที่เป็นการกล่าวหาท่านปรีดีฯ ด้วยโทสะจริตและฝ่าฝืนสัจจะ ซึ่งผมคงจะเก็บประเด็นมาชี้แจงให้ท่านผู้อ่านได้ทราบความจริงที่เป็นจริงคงจะไม่ครบถ้วน เพราะจะยืดยาวเกินไป ด้วยต้องอาศัยหลักฐานข้อเท็จจริงที่ประจักษ์มาอ้างอิง ไม่เหมือนกับการกล่าวหาหรือวิจารณ์ที่เพียงแค่อ้างทรรศนะมั่ว ๆ ไปอย่างไม่ต้องรับผิดชอบก็เช่นเดียวกับการฟ้องเท็จ ที่จำเลยต้องค้นคว้าหาหลักฐานมาแสดงให้ศาลเห็นว่าโจทก์ฟ้องเท็จ ในการตอบโต้บทวิจารณ์ก็เช่นเดียวกัน ที่ผม

ต้องค้นคว้าบทหลักฐานมาแสดงให้ท่านผู้อ่านเห็นว่าบทวิจารณ์
นั้นไม่ถูกต้อง

การวิจารณ์อย่างมั่ว ๆ ของสมศักดิ์ ในที่นี้ก็ถือการที่
เอาร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ไปปนกับการสอบ
สวนเรื่องท่านปรีดีฯ เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ของสภาผู้แทนราษฎร
ตามบัญญัติของ นายพิภ ฌ สงขลา ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรดิตต์
เพราะในการสอบสวนครั้งนั้นที่มีกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
แต่ครั้งที่มีพระยศเป็น ม.จ.วรรณไวทยากร วรวรรณ เป็นประธาน
พระยานราชสุวัชน์และพระยาศรีสังกร เป็นกรรมการโดยมี
เซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์กับมองซิ เอเดรียก้อง เป็นผู้ชำนาญนั้นเป็น
การสอบสวนเรื่องท่านปรีดีฯ เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ ไม่ใช่สอบ
สวนเรื่องร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจมีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่
(ดูรายงานคณะกรรมการสอบสวนว่า หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็น
คอมมิวนิสต์หรือไม่ ? ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2476)

สมศักดิ์ ยกข้อความในรายงานการสอบสวนบางตอน
แล้วตัดรอลงไปว่า “ข้อความนี้เป็นการชวนให้ไขว้เขวได้
(MISLEADING)” ทั้ง ๆ ที่สมศักดิ์ เองนั้นแหละที่วิจารณ์ด้วย
ความไขว้เขว ทั้ง ๆ ที่วิจารณ์ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจแต่ดันไป
ปนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสอบสวนว่าท่านเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่
ทั้ง ๆ ที่คณะกรรมการสอบสวนได้บอกไว้อย่างชัดเจนแล้ว และ
ผมจะขอชี้แจงใน 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น

ประเด็นแรก สมศักดิ์ กล่าวว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจ
ของท่านปรีดีฯ มีลักษณะซ้ายจัด และว่าซ้ายกว่าปีกซ้ายใน
พรรคบอลเสี้ยวอีก แล้วสมศักดิ์ ก็ได้อ้างหมวดที่ 6 บทที่ 1 และ

มาตรา 4 หมวดที่ 1 ของเค้าโครงการเศรษฐกิจ

ผมได้พลิกดูร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจที่สมศักดิ์ อ้างถึง ก็พบว่าในหมวดที่ 5 (ไม่ใช่หมวด 6 ตามอ้าง) บทที่ 1 เรื่องซื้อที่ดินคืน ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงความแตกต่างกับคอมมิวนิสต์ว่า “...ภาวะซื้อที่ดินกลับคืนมานี้ เป็นวิธีต่างกับวิธีบริพัทธ์ของคอมมิวนิสต์” แล้วอย่างนี้จะซำยกว่าปึกซำยในพรรคบอลเชวิค ได้อย่างไร และในมาตรา 4 หมวดที่ 1 ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินว่า “ให้รัฐบาลมีอำนาจซื้อบรรดาที่ดินทั้งหลาย นอกจากที่อยู่สำหรับครอบครัวเอกชน และนอกจากที่ดินซึ่งเอกชนได้รับอนุญาตหรือสัมปทานให้ประกอบการเศรษฐกิจในที่ดินนั้น” แล้วอย่างนี้จะกล่าวหาว่าท่านปรีดีฯ ไม่เคารพในทรัพย์สินเอกชนได้อย่างไร และโดยประการสำคัญในการวิจารณ์จะต้องคำนึงถึงเวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นด้วย

ในหมวดที่ 5 บทที่ 1 ของร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจที่สมศักดิ์ อ้างข้างต้นนั้น สมศักดิ์ มองข้ามฐานะชาวนาในขณะนั้นที่ระบุไว้ว่า

“เวลานี้ที่ดินซึ่งทำการเพาะปลูกได้ตกอยู่ในมือของเอกชน นอกนั้นเป็นที่ป่าจะต้องกันสร้าง ที่ดินซึ่งอยู่ในมือเอกชนในเวลานี้ ผลจากที่ดินนั้นย่อมได้แทบไม่คุ้มค่าใช้จ่ายและค่าอาหารหรือดอกเบี๋ย เพราะชาวนาเวลานี้แทบกล่าวได้ว่า 99% เป็นลูกหนี้ เอาที่ดินไปจำนอง หรือเป็นประกันต่อเจ้าหน้าที่ ฝ่ายเจ้าหน้าที่เองก็เก็บดอกเบี๋ยหรือต้นทุนไม่ได้ หรือผู้ที่มีนาให้เช่านาในทุ่งรังสิต เป็นต้น เจ้าของนาแทนที่จะเก็บค่าเช่าได้กลับจำต้องออกเงินค่านาเป็นการขาดทุนย่อยยับกันไปไม่ว่าคนมีหรือคนจน เจ้าของนาเป็น

ส่วนมากประสงค์ขายนาแม้จะต้องขาดทุนบ้าง หรือฝ่ายเจ้าหน้าที่ให้
ชานาขี้มเงินก็อยากได้เงินของตนคืน การบังคับจำนองหรือนำ
เอาที่ดินออกขายทอดตลาดนั้นเวลานี้ราคาที่ดินตกต่ำ ทั้งนี้เป็น
ผลที่การประกอบเศรษฐกิจรัฐบาลปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำ”
และเค้าโครงการเศรษฐกิจยังได้ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่เจ้าของ
ที่ดินจะได้รับเป็นที่แน่นอนเมื่อขายที่ดินให้กับรัฐบาล แต่โดยที่
สมศักดิ์ฯ มีอคติมาปิดบังดวงตา จึงทำให้มองไม่เห็นในข้อความ
ดังกล่าว

เมื่อข้อเท็จจริงได้ประจักษ์แล้วว่า เค้าโครงการเศรษฐกิจ
ของท่านปรีดิฯ ไม่ได้ซ้ายจัดอย่างที่สมศักดิ์ฯ กล่าวหา จึงไม่มี
ความจำเป็นที่จะยกเอามาเปรียบเทียบกับพรรคบอลเชวิค ผมจึง
ไม่จำเป็นที่จะพาท่านผู้อ่านตามสมศักดิ์ฯ เข้ารกเข้าพงไปด้วย
แต่มีประเด็นที่จะชี้ให้เห็นถึงความอคติของสมศักดิ์ฯ ที่มีต่อท่าน
ปรีดิฯ โดยสมศักดิ์ฯวิจารณ์ถึงท้ายไว้ว่า

“เป็นเรื่อง IRONY อีกเช่นกันที่ก่อนจะถึงแก่กรรมไม่นาน
ในการวิวาท” กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ปรีดิ
ได้ย้ำความสำคัญของฐานะที่เป็นอิสระและมีเสรีภาพส่วนบุคคล
ของชาวนาไทย”

ผมจะไม่พูดละว่าเป็น IRONY หรือไม่ IRONY เพราะว่าการ
วิวาทะกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มต้น
จนถึงวาระสุดท้ายของท่านปรีดิฯ นั้นไม่มีการวิวาทะกันในประเด็น
ที่สมศักดิ์ฯ ยกขึ้นมาอ้าง หากมีอยู่ใน ๒ ปัญหาที่ขัดแย้งกัน

ปัญหาแรก ท่านไม่เห็นด้วยในความไม่เป็นอิสระของ
พคท.ที่อยู่ภายใต้การครอบงำของ พคจ.และคือสูตรสำเร็จของ

พคจ.ในการอภิวัฒน์ ซึ่งเป็นการขัดกับลัทธิมาร์กซ์

ปัญหาต่อมา ท่านปรีดีฯ ถือว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้น เป็นการอภิวัฒน์ (ที่ใช้วิธีการรัฐประหารให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ ซึ่งแตกต่างจากการอภิวัฒน์ของ พคจ.ที่ใช้สงครามประชาชนเป็นวิธีการให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ) แต่ พคท.เห็นว่าการเปลี่ยนแปลง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เป็นเพียงรัฐประหารเฉย ๆ เพราะไม่ผ่านสงครามประชาชนอย่างเช่นการอภิวัฒน์ของ พคจ.

ก็เท่านั้นแหละ คือสาเหตุแห่งความขัดแย้งระหว่างท่านปรีดีฯ กับ พคท.และคำว่า พคท.ในที่นี้ ก็ไม่ได้หมายถึงพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยโดยรวม แต่หากหมายถึงบางคนในพคท.เท่านั้น

ประเด็นที่สอง สมศักดิ์ กล่าวว่า คนสำคัญในคณะผู้ก่อการไม่เข้าใจหรือเห็นด้วยกับเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ

ในประเด็นนี้ ก็เช่นเดียวกับประเด็นอื่น ๆ คือผมจะไม่เอาความคิดเห็นส่วนตัวของผมมาตอบ แต่จะเอาหลักฐานที่พิสูจน์ได้คือคำพิพากษาศาลพิเศษที่อ้างแล้วมาตอบว่าดังนี้

“ในระหว่างที่นำเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมขึ้นถวายพระปกเกล้าฯ ตลอดจนพระราชวิจารณ์ก็ดี พระยาพหลพลพยุหเสนาและจังหวัดราชบุรีแล้ว จึงได้ทราบเรื่องที่ไม่ปรองดองกันนี้ พระยาพหลพลพยุหเสนา จึงได้พยายามหาหนทางที่จะปรองดองกันใหม่ และเสนอว่าร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนูธรรมนั้น ถ้าได้แก้ไขเสียก็ใช้ได้ จึงได้ตกลงให้ตั้งอนุกรรมการขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จเรียบร้อย

ให้นำเสนอคณะกรรมการราษฎรให้พิจารณารับหลักการ...”

จากคำพิพากษาดังกล่าวนี้นี้ แสดงให้เห็นว่าพระยาพหลย ซึ่งมีฐานะเป็นหัวหน้าคณะราษฎรได้อ่านร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดิศย์ แล้ว ด้วยความเข้าใจเป็นอย่างดีและเห็นด้วย จึงได้ให้ตั้งอนุกรรมการขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณา เพราะเค้าโครงการเศรษฐกิจที่ท่านปรีดิศย์ เสนอขึ้นมา นั้นชื่อก็บอกอยู่แล้ว ๑ แล้วว่า เป็นเพียงเน้นซึ่งท่านผู้เสนอเองก็ได้บอกไว้เช่นนั้น อย่างชัดเจน ที่สมศักดิ์ วิจัยว่า ไม่มีคนสำคัญในคณะผู้ก่อการ เข้าใจและเห็นด้วยกับร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดิศย์ นั้น จึงไม่ตรงกับความเป็นจริง

ประเด็นที่สาม สมศักดิ์ ปกาศิตว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดิศย์ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้และไม่สมควรปฏิบัติด้วยความเห็นของสมศักดิ์ ดังกล่าวนี้นี้ก็เช่นเดียวกับความเห็นของพระยามโนฯ กับพวกซึ่งเป็นการเปล่าประโยชน์ที่จะมาถกเถียงกัน แต่มีรูปธรรมที่ประจักษ์ว่า เพียงแต่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้นำบางมาตราของร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดิศย์ มาปฏิบัติ และแม้ยังไม่ได้ปฏิบัติเต็มร่างของมาตรานั้นด้วยก็ได้ยังประโยชน์ให้กับประเทศชาติและประชาชนอย่างใหญ่หลวง จนกระทั่งบัดนี้และสืบต่อไปภายภาคหน้า มาตราที่ว่านี้คือมาตรา ๘ และมาตรา ๙ หมวด ๓ ว่าด้วยธนาคารแห่งชาติ ซึ่งในร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจได้บัญญัติไว้ว่า

“มาตรา ๘ ให้รัฐบาลจัดให้มีธนาคารแห่งชาติ โดยเอาเงินทุนสำรองของรัฐบาล และเงินทุนที่จะกู้จากเอกชนมาเป็นทุนของธนาคารชาติให้ธนาคารชาติกระทำกิจการเหมือนดังธนาคาร

ทั้งหลายและให้มีอำนาจออกธนบัตร โดยโอนกรมเงินตราในพระคลังมหาสมบัติมาอยู่ในธนาคารแห่งชาติ โอนคลังจังหวัดต่าง ๆ ในเวลานี้เป็นสาขาของธนาคารแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ” และ

“มาตรา ๙ ธนาคารแห่งชาติจำเป็นต้องให้รัฐบาลกู้เงิน ตามที่รัฐบาลต้องการตามกำลังของธนาคารแห่งชาติ”

แต่พระยามโนฯ กับพวก ทำสิ่งที่เรียกว่า พระบรมราช-วินิจฉัยออกมาคัดค้านร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ ได้คัดค้านในมาตรา ๘-๙ ว่าดังนี้

“...การกู้เงินนั้นได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า กู้ได้หนเดียว ผลสุดท้ายของธนาคารแห่งชาตินี้ ก็จะหมุนอะไรไม่ได้เลย...ในที่สุดก็จะพากันล้มไปตาม ๆ กัน...การที่รัฐบาลกู้เงินได้ตามใจชอบนี้เองที่จะเป็นเหตุให้ธนาคารร่อนแรงจนคลอนแคลน”

ก็เห็นกันแล้วไม่ใช่หรือว่า ธนาคารชาติล้มไปตามพระบรมราชวินิจฉัย หรือเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นจนต้องขยายสำนักงานกัน แต่จะมีใครสักกี่คนในธนาคารชาติจะได้รำลึกถึงท่านเจ้าของความคิดและผู้ให้กำเนิดธนาคารแห่งนี้ นอกจากพระบริรักษ์ยุทธกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้เคยกล่าวไว้เป็นหลักฐานเมื่อวันเปิดธนาคารชาติหรือธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๕ ว่าดังนี้

“การตั้งธนาคารกลางขึ้นในประเทศไทย เป็นความดำริที่รัฐบาลของ ฯพณฯ ได้มีมาแล้วแต่ช้านาน เมื่อ พ.ศ.๒๔๘๓ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จึงได้วางรากฐานลงไว้ โดยจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยเป็นทบวงการเมือง สังกัดขึ้นอยู่ในกระทรวง

การคลัง เพื่อประกอบธุรกิจอันอยู่ในหน้าที่ของธนาคารกลางไป
ก่อนบางประเภท และเตรียมการจัดตั้งธนาคารกลางขึ้นต่อไป
การงานของสำนักงานธนาคารชาติไทยได้เจริญมาเป็นลำดับด้วย
อาศัยประสิทธิภาพของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังผู้นั้น
เป็นสำคัญ”

ดังนั้นปกาศิตของสมศักดิ์ฯ ที่ว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของ
ท่านปรีดีฯ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้และไม่สมควรปฏิบัติ นั้น สมควร
จะเชื่อถือได้แค่ไหน ก็ขอให้อยู่ในวิจาร์ณญาณของท่านผู้อ่าน
และท่านผู้อ่านจะมีวิจาร์ณญาณได้ถูกต้องยิ่งขึ้น ถ้าท่านได้
อ่านร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจของท่านปรีดีฯ เดิมตามต้นฉบับ
ขอขอบคุณครับ

พิมพ์ที่ บริษัท ครีเอทีฟ พับลิชชิ่ง จำกัด
410/9-10 ถนนลาดพร้าว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 511-4014, 513-7765 โทรสาร 511-4014
นายณัฐพัฒน์ บำรุงฤทธิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา, พ.ศ. 2536